

ÜCRETSİZ İKİ AYLIK DERGİ
MAYIS – HAZİRAN 2021 SAYI: 2
ISSN 2757-8917

MURATHAN MUNGAN

“Çağını Şaşırmış Bir Şair”

DOSYA KONUSU: EDEBİYAT VE SALGIN

Alisa Vera, Arzu Kutan, Arzu Tanrıverdi, Ayçe Yücel, Banu Aksoylu, Begüm Şahbudak, Berna Kutlar Doğan, Çamay Özalp, Deniz Zeka, Ebru Ataman, E. Zerrin Bilici, Faih Arpat, Fulya Eyilik, Hakan Yaman, Haydar Ergülen, Irmak Erkan, Işık Korkunç, Mustafa Torun, Muhammed Erdevir, Neşe Atacı, Özgür Özmel, Palin Erkan, Saliha Şahin, Saniye Kısakürek, Sema Esen, Sibel Oğuz, Yelda Başaran, Zeliha Tamer Uçar, Zeynep Yolcu.

ÜCRETSİZ İKİ AYLIK DERGİ
MAYIS - HAZİRAN 2021 SAYI: 2

DANIŞMANLAR

FERİDUN ANDAÇ – HAYDAR ERGÜLEN

YAYIN KURULU

**BERNA KUTLAR DOĞAN, E. ZERRİN BİLİCİ, FULYA EYİLİK, IRMAK ERKAN
MUHAMMET ERDEVİR, SALİHA ŞAHİN, SANİYE KISAKÜREK, ZEYNEP YOLCU**

EDİTÖRLER

**ARZU TANRIVERDİ, BEGÜM ŞAHBUDAK, BERNAL KUTLAR DOĞAN
DENİZ ZEKA, E. ZERRİN BİLİCİ, HAKAN YAMAN, ZELİHA TAMER UÇAR**

**KOORDİNATÖR
ZEYNEP YOLCU**

**SOSYAL MEDYA YÖNETİMİ
MUHAMMET ERDEVİR – PALİN ERKAN**

**SON OKUMA
SALİHA ŞAHİN**

**İLETİŞİM SORUMLUSU
PALİN ERKAN**

**İLLÜSTRASYON
ÖZGÜR ÖZMEL**

**İLETİŞİM
yaziagaci@yandex.com**

LİNKLER

**BLOG: <https://yaziagacidergi.blogspot.com/>
FACEBOOK: <https://www.facebook.com/yaziagaci>
INSTAGRAM: <https://www.instagram.com/yaziagaci/>**

***YAZILARDAN ESER SAHİBİ SORUMLUDUR.**

YAYIN SAHİBİ/İMTİYAZ SAHİBİ
Zeynep Yolcu
ISSN 2757-8917
2 Ayda Bir
Yönetim Adresi: Güngören/İstanbul

BASKI
ŞENAY VARLIOĞLU AKDAMAR
MERKEZ MAH. HAYDARPAŞA SOK. 12/5 KÜÇÜKKÖY/GOP/İSTANBUL
Gsm: 5364818223 / senayvarlioglu@gmail.com
Sertifika No: 41706

Yazı Ağacı Okurlarına

Bir tohum ekersiniz elleriniz toprağa bulanmış. Her ektiğiniz tohumda bir de umut ekersiniz. Sonra ilk cansuyu, derken güneş, su, sevgi... Bir de bakmışsınız sessiz tohum ilk filizini vermiştir. Sonra büyür günden güne, fidan olur, ağaç olur, çiçek açar, meyve döker. Siz altında oturur, sırtınızı gövdesine dayar, bir romanın, öykünün, şiirin ahengi içerisinde akarsınız. Dalına bir kuş konar, şarkılar söyler yüreğinize; bir yaprak düşer hayatı anlarsınız, bir kelebek konar parmağınıza aşkı hissedersiniz, bir karınca koşar yuvasına içiniz ısınır. Yağmur yağar, yapraklardan dökülen damlalar yıkar tüm kirlerinizi. Arınırsınız.

Biz Yazı Ağacı ile işte böyle çıktık yola. Bir tohum ektik. Umut ederek. Yavaş yavaş büyüyor ve fidana dönüşüyoruz. Altında oturacağımız günleri iple çekiyoruz.

Bu sayımızın yazarı Türk Edebiyatı'nın üretken yazarı ve şairi Murathan Mungan. Murathan Mungan ile ilgili olarak Haydar Ergülen hocamızın "Murathan Mungan Ciddiyeti" başlıklı yazısı yer alırken, Zerrin Bilici "Murathan Mungan Okumalarının Düşündürdükleri" ile dergimize katılıyor. Banu Aksoylu'nun "Bir Bahar Sabahı" ile bahara merhaba derken, Ayçe Yücel'in "Yaşama Tutkum" yazısı ile özgürlüğü ve tutkuyu öğreniyoruz. Zeliha Tamer Uçar "Merkezdeki Fikir" öyküsüyle bizi heyecanla sürüklerken, Fatih Arpat'ın "İbret" öyküsüyle şehir/köy ikilemi düşüyor usumuza. Sibel Oğuz "Öğlen Arası" öyküsüyle içimizi ısıtırken, Alisa Vera "Beni Yakan" öyküsüyle arada kalmanın bungenliğini hissettiriyor bize.

Bu sayıdaki dosya konumuz "Edebiyat ve Salgın". Yelda Başaran "Acının Anlamını Kavramak" isimli denemesiyle pandemi gerçeğini ve bu gerçekle nasıl başa çıkılabileceğini anlatırken, Saliha Şahin "Salgının İzini Kitaplarda Sürmek" yazısı ile bize insanlığın salgın tarihine bir ışık tutuyor. Bu sayıdaki konumuz 2021 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü'nü alan Mustafa Torun. Şair Mustafa Torun'la röportajı arkadaşımız Arzu Tanrıverdi yaptı. Ebru Ataman "Yalnızlar Arasında" gezerken sevmenin önemine dikkat çekmekte, Arzu Kutan'ın "Uzak Değil" yazısıyla yolculuğun, gitmenin hayatımızdaki yerinden söz etmektedir. Çamay Özalp şiiriyle, Saniye Kısakürek "Kelime Günlüğü" ile, Hakan Yaman kitap tanıtımı ile ağacımızın yaprakları arasında yer alıyor.

Yazı Ağacımızda yazıları, öyküleri, şiirleri, kapak tasarımı, dizgisi, dağıtımı, muhasebesi, tanıtımı, fikir vermesi, yol göstermesi ile yer alan tüm yapraklar hevesle büyüyor. Bir dahaki sayıya da sıcak yaz güneşinde tekrar görüşmek üzere...

Berna Kutlar DOĞAN

MURATHAN MUNGAN OKUMALARININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

*Önemli olan, o kişinin hayatının ne olduğu, nasıl olduğu değil, o hayattan nasıl roman yapıldığıdır... Cevher hayatta değil, romancıdadır. ¹
Kitaplar bu yanıyla da hayata benzer; yalnız içerdikleriyle değil, hayatımızdaki varlıklarıyla da bizi hayat ve ölüm konusunda uyarır, düşünmeye çağırır.²*

Hayatım roman, hayatımız hikâye, der Murathan Mungan Adam Öykü'ye yazdığı yazısında. Hayatlarımızın birer roman kadar değerli ve özel olduğunu düşünüyor ve yaşadıklarımızdan romanlar çıkacağına inanıyoruz ama önemsiz gördüğümüz durumları da “hikâye” diye adlandırıyoruz.

Değer vermediği düşünceler, hoşuna gitmeyen görüşler karşısında, anlatılan herhangi bir şeye ikna olmadığında ya da ileri sürülenlere inanmadığında, dedesinin en çok kullandığı söz “Boş hikâye”ydi. (1999 : 230)

Romanın hayata daha çok yaklaştığını ve benzediğini ifade ederken; Gece Elbisesi'nde Ali'nin büyükbabasının dediği gibi, önemsiz gördüğümüz kişi ve durumları da hikâye hatta “boş hikâye” olarak görüyoruz.

Murathan Mungan; roman, şiir, öykü ve oyun türlerinde eserler veren, üretken sanatçılarımızdan. Belli bir sayfa ve sözcük sınırlamasının söz konusu olduğu bir metinde bir yazarı ve eserlerini pek çok yönü ve boyutuyla ele almak mümkün olmadığına göre; öncelikle yazımızın sınırlarını belirleyerek yol almaya çalışmak yazının sağlıklı ilerlemesi açısından da iyi olur, diye düşünüyorum. Bu yazımda Murathan Mungan'ın öykücülüğünü *Lal Masallar*, *Kaf Dağının Önü* ve *Üç Aynalı Kırk Oda* adlı öykü kitapları üzerinden değerlendirmeye çalışacağım. Her üç kitapta da yazarın içerik hikâyesi yer alıyor.

Masal ile gerçeğin, efsane ile kurgunun, söylence ile yaşamışın iç içe geçtiği öyküler; çoğunlukla öykü sınırını aşip uzun hikâyeye dönüşen metinler. Mardin gibi pek çok kültür ve geleneğin bir arada yaşadığı bir coğrafyada Arapça, Süryanice, Kürtçe, Farsça, Türkçe karışımı bir dil denizinin içinde yaşamak; kültürler kesişiminden beslenmek, kulağı ve dişi bu sözcükler ve kültürlere ait anlatılarla zenginleştirmek Murathan Mungan'ın hikâyelerini besleyen önemli kaynaklarından olsa gerek.

Murathan Mungan'ı tanımam Lal Masallar ile oldu. Lal Masallar'da masal tadında kurgular geçmiş zamanlara ait yaşanmışlık duygusunu hissettirirken üç hikâyenin de ortak yönü, lal (dilsiz) kahramanlarının olmasıdır. Azer ile Yadigâr, Murathan ile Selvihan ve üçüncü hikâye Ulak ile Sadrazam. Hikâyelerden Ulak ile Sadrazam tarihî gerçekliklere de işaret edecek şekilde bir devlet geleneğini ve geleneğin acımasız yasalarını bize hatırlatırken gönlümüz Ekber evlattan yana mı duracak yoksa Kaftan doğumludan yana mı? Üç Aynalı Kırk Oda'da ise yazar, sözlü kültüre ait Doğu ve Batı masallarını günümüz gerçekliklerine uyarlayarak anlatıyor. Yazarın masal kültüründen beslenmesi ve masalın Kaf Dağının ardındaki gerçekliğini bu dünyanın gerçekliğine dönük olarak yorumlaması, bize bu masalları yeniden anlatması, modern zamanlarda da masalların acı- tatlı yaşanabileceğinin bilgisini veriyor:

“Çağını şaşırmış masallar vardır. Kimi zaman da insanlar yüklenemeyecekleri ya da sürdüremeyecekleri masalları yaşamaya kalkışır. Masalların kadrosu sanıldığı kadar kalabalık değildir. Orada ancak birkaç kişiye yer vardır. ... Masallar da sahiliğini yitirmeye başladı, yapaylaştı, sahteleşti. Sanki onlar da çürüyorlar, içimiz gibi, gövdemiz gibi. Sentetik masallar yaşıyoruz artık. Bütün oyunlarda naylon tadı var.” (1997: 152-153)

Çağını şaşırmış masallar mı yaşıyoruz gerçekten? Sentetikleşenler yalnızca masallar mı kendi hayatlarımızda da sentetikleşen tecrübeler, sentetikleşen ilişkiler yaşamıyor muyuz?

Murathan Mungan hikâyelerini yalnızca kurguya dayalı anlatılar olarak değil, aynı zamanda beni düşündüren metinler olarak da okumuşumdur. Örneğin; geçtiği yerlerden bir şeyler bırakarak geçen Aliye'nin, “Buralardan ben de geçtim”³ demek istemesi gibi bir yazar da yazdıkları aracılığıyla buralardan ben de geçtim demek için mi yazıyor? Bu yolla sonraya, dünya ile bağının(mızın) koptuğu zamanlara birer iz mi bırakmak istiyor(uz)?

Kaf Dağının Önü, aslında Üç Aynalı Kırk Oda'dan önce yayınlanan öykü kitabı Murathan Mungan'ın. Diğer iki öykü kitabı, tarihsel gerçekliklerle örülmüş söylencelerden ve Kaf Dağının ardındaki dünya ile ilgiliyken "Kaf Dağı'nın Önü" içinde yaşadığımız dünyadan, yakın çağımızdan beslenerek öyküye dönüşüyor. Hikâyeler, bu dünyaya ait aydın olgusundan intihar kavramına, ideolojik dünya görüşlerinin tartışılmasından siyasi çekişmelere, döneklilere, cinsel eğilimlerden kadın-erkek ilişkilerine ve toplumun kadına ve erkeğe bakışına, zamanın değişen değer yargılarına kadar pek çok konuya eleştiri getiriyor aynı zamanda.

Kâğıttan Kaplanlar Masalı'nda sosyalizme inanan anlatıcı yazar ile aslında eskiden kendisini sosyalist olarak niteleyen ama değişen zamanla birlikte kapitalizmin kurallarını benimseyerek kendini liberal olarak değerlendiren insanların tartışmaları üzerinden düşüncelere dalıyoruz:

Bir yazar olarak başkalarını giyinmek, karakter yaratmak, onların içine girerek, ya da onları içimize alarak konuşmak, konuşturmak işimizdi bizim. Her yazar sonunda kendi ötekisiyle yaşar. (1997: 129)

Yine aynı hikâyede anlatıcı yazarın kitaplığının önünde kitaplarına ve kitaplara ait düşünceleri deneme tadında bir metin olup üzerinde düşünülecek ve tartışılacak felsefi derinliğe sahip bir metin olarak değerlendirilebilir.⁴

İçinde bulunduğumuz çağda, sentetik ilişkiler yaşarken birinden edindiğimiz bir bakışı, bir başkasından kaptığımız kaşını havaya kaldırarak konuşmayı, televizyonda dinlediğimiz aksanlı konuşmalara öykünmeleri, reklamın pek çok şey olarak görüldüğü, her şeye bir marka değeri gözüyle bakıldığı çağımızda hızla etiketler üretmemizi ve yine aynı hızla bu etiketleri tüketmemizi yalnızca bir hikâye örgüsü içinde yapılmış bir değerlendirme olmaktan çıkarıp üzerinde çok tartışılıp konuşulacak bir konu başlığı halinde önümüze bırakıyor yazar:

Çağın içinde yaşadığımız hızında kimsenin kimseye ikinci bir şansı kolay vermediğini biliyoruz; çağımızın bir diğer önemli hastalığının da etiket üretip, bunları hızla tüketmek olduğunu bildiğimiz gibi. (1997:160)

Katı olan her şeyin hızla buharlaştığı bir çağın⁵ gerçeklerine işaret ediyor böylece. Her şeyi hızlıca üretip aynı hızla tükettiğimiz, her şeye bir anda aşırı hayranlık geliştirip aynı hızla nefret ya da tiksime duyduğumuz bir çağda Murathan Mungan'ın yazıları yalnızca iyi birer kurgu olmakla kalmıyor; durup kendimize ve hayatımıza bakma, hayatımızın anlamını sorgulama kapılarını da aralıyor.

KAYNAKÇA:

Kaf Dağının Önü Metis Yay. 1997

Lal Masallar, Remzi Kitabevi 1989

Üç Aynalı Kırk Oda Metis Yay. 1999

Adam Öykü 16. Sayı,

Berman, Marshall, Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor. İletişim Yay. 2017

¹ Hayatım Roman, hayatımız Hikâye Adam Öykü s. 16

² Kaf Dağının Önü s. 278

³ Üç Aynalı Kırk Oda s.196

⁴ Kaf Dağının Önü 273-278. sayfalar

⁵ Marshall Berman, Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor İletişim Yay.

⁶ Karl Marx, Friedrich Engels, Komünist Manifesto

SALGININ İZİNİ KİTAPLARDA SÜRMEK

Dünyamız tarihi boyunca defalarca kez salgın hastalıklarla karşılaşmış olmasına rağmen, teknolojiye, bilimde bu denli ilerlemenin getirdiği öz güvenden olsa gerek 2020 yılında bir kez daha salgınla karşılaşınca şaşırırdık. Gafil avlandık deyim yerindeyse. Bu türden salgınları geçmişte bıraktığımızı düşünüyor, karantinalı günler yaşamayı hiç beklemiyorduk.

Salgınla beraber dış dünyadan evlerimize kapanınca, iç dünyamızı besleyen kitaplara yöneldik. İnternet kitap satışlarında patlama yaşandığına şahit olduk. Acaba eski devirlerdeki salgınlarda kitap okumaya ilgi yine böyle artmış mıydı? İnsanlık tarihi veba, kolera ve grip salgınlarını yaşadı. Edebiyat, yaşamın içinden geldiğine göre bu hastalıkları, salgınları konu edinen eserlerin yazılmaması düşünülemez. Şimdi onlara kısaca değinelim;

M.Ö.2000’li yıllarda yazıldığı tahmin edilen **“Gilgamiş Destanı”** bu konudaki eserlerin ilkidir. Eserde Enkidu onu ölüme götürecek korkunç bir hastalıkla cezalandırılır.

14. yüzyılda yaşanan ve dünyada 75 ila 200 milyon kişinin ölümüne sebep olduğu tahmin edilen veba salgınlarını konu alan **“Decameron”**, İtalyan yazar Giovanni Boccaccio tarafından yazılmış, on kişiden ibaret bir karantinada insanların birbirlerini eğlendirmek için anlattıkları öyküleri içerir.

Salgınları anlatan bir diğer kitap; **“Veba Yılı Günlüğü”**dür. Daniel Defoe, bu kitapta 1664-1665 yılları arasında Londra’yı kasıp kavuran veba salgınını anlatır. Edebî eserden çok tarihî bir belge hüviyetinde olan metin, çağına tanıklık etmesi ve salgına dâir tecrübeleri aktarması açısından dikkat çeker. Defoe, Veba Yılı Günlüğü’nde şehirde gözlemlediği bu tehlikeyi yangın benzeterek şöyle der: *“Salgın büyük bir yangın gibidir; çıktığı yerde sadece birkaç ev yakınsa onları yakar veya müstakil bir evde başladıysa yalnız o evi yakar. Fakat evlerin birbirine yakın inşa edildiği bir kasabada veya şehirde çıkarsa hızla yayılır, öfkesi her yere ulaşır ve erişebildiği her şeyi yakar kül eder.”* Bu alıntı bize Kovid-19 salgınında büyük şehirlerden bahçeli, müstakil evlere kaçış

yaşanan günümüzdeki durumu hatırlatmıyor mu?

“Kızıl Ölümün Maskesi” Edgar Allen Poe’nun hastalığı konu edindiği bir eseri. Bütün halkı veba ile kavrulup her gün can verirken korunaklı kalesine sığınan bir kral ile kalenin içerisinde kendilerine sunulan korunaklı yaşamın keyfine kapılıp vebayı yok sayan bir grup insanın başına gelen tuhaf ve hazine sonun anlatıldığı eserde hastalık zenginlerin arasına bir azrail gibi dalacaktır.

Thomas Mann’ın 1912’de yayınlanan **“Venedik’te Ölüm”** adlı eseri aslında bir salgın hikâyesi değildir. Venedik’e giden ünlü yazar Aschenbach’ın, genç Polonyalı Tadzio’nun olağanüstü güzelliği karşısında büyülenip salgın hastalık kenti sarınca da, tutkularına yenilerek ölüm isteğine teslim olması konu edilir.

Yirminci yüzyılda salgın hastalıklar konusunda yazılmış en çarpıcı roman Albert Camus’un **“Veba”**sıdır. 1947 yılında yazılan bu romanda Camus, aniden ortaya çıkan ölümün hayata ciddiyet katmasını ve insanın varoluş sıkıntılarını ortaya koyar. Bu roman koronavirüs salgınıyla içine düştüğümüz durumun edebiyattaki en iyi örneğidir. Eserde kendisi de Cezayir doğumlu olan Camus; Cezayir’in Oran adlı bir sahil şehrinde 1940’lı yıllarda yaşanan veba salgını etrafında gelişen olayları anlatır. Tıpkı bugünkü gibi o zaman da şehrin idârecileri, bütün kapıları kapatarak, giriş çıkışları yasaklamışlardı. Yazar, şehir sakinleri hakkında **“Vebanın Mahpusları”** sıfatını kullanıyordu.

Stephen King’in, 1978 yılında yayınlanan **“Mahşer”** adlı romanında biyolojik denemeler yapılan bir kuruluştan kaçan birinin domino etkisiyle insanların yüzde doksan dokuzunu yok edecek, mutasyona uğramış, ölümcül bir grip virüsünü yaymaya başlaması ve ABD’nin çöküşü konu ediliyor. Bu romanın hikâyesi, Covid-19 salgınında da akla geldi. Öyle ki, King okuyucularını **“Hayır koronavirüs ‘Mahşer (The Stand)’ deki gibi değil. Onun kadar ciddi değil. Başa çıkılabilir bir şey. Sakin olun ve gerekli tüm önlemleri alın,”** diye uyarmak durumunda kaldı.

“Kolera Günlerinde Aşk”, Gabriel Garcia Marquez’in 1985

yılında yazdığı bir eser. İsmiyle Korona salgını döneminde kendini bize hatırlatan ve çoğumuzca tekrar veya ilk kez okunan bu kitapta aşk; bulaşıcı bir hastalık olan kolerayla benzeştiriliyor. Koleranın toplu ölümlere yol açtığı bir dönemde geçiyor bu aşk.

1995 yılında yayınlanan Jose Saramago'nun eseri; *"Körlük"*, salgın hastalığın distopik bir anlatımla kurgulandığı bir romandır. Trafikte yeşil ışığın yanmasını beklerken arabasının içinde âniden kör olan bir kişinin hikâyesiyle başlayan romanın, körlüğün bilinmeyen bir şekilde toplumda dalga dalga yayılışı ve tecrit edilen körlerin yaşadıkları olayları konu edinir.

Salgın edebiyatının hastalıktan başka ne anlatabileceği sorusuna cevap ararken, *Körlük* romanı bize, görünen hastalığın aslında bir metafor olduğunu ve asıl salgının tıpkı bugün olduğu gibi insanlardaki hırs, bencillik ve şiddeti yararak gerçekleştiğini gösterir. Koronavirüs salgınında da - hem de medeniyetin beşiği Batı Avrupa'da birbirinin maskelerine el koyacak kadar bencilleşen, saldırganlaşan ülkeler görmedik mi?

Bizim edebiyatımızdan örneklerle bakarsak; Orhan Pamuk salgın hastalık temasına eserlerinde sıkça yer vermiştir. *"Beyaz Kale"*de İstanbul'daki veba salgınına değinir. Doğu ve Batı çerçevesinde kurgulanan "Beyaz Kale" romanı, on yedinci yüzyıldan Venedikli bir köle ve kendisine benzeyen Hoca karakterinin kimliklerinin birbirine geçtiği kurmaca bir eserdir. Hoca bir sabah Köle'ye, şehirde veba çıktığını haber verir. Veba gün geçtikçe İstanbul'da yayılır. Köle, Hoca'nın veba olduğuna inandığından evden ayrılma kararı alır ve Heybeliada'ya kaçar. Eserde Avrupa'yı temsilen Köle

ve Osmanlı İmparatorluğu'nu temsilen Hoca, veba salgını karşısında iki farklı temsilci olarak hastalığı birbirlerinden farklı biçimde değerlendirmişlerdir.

2021 yılında yayınlanan *"Veba Geceleri"* Orhan Pamuk'un salgın hastalığı konu edinen son çıkan romanıdır. 1901 yılında İstanbul'dan Doğuya Aziziye isimli bir gemi gönderilir. Özel bir görevi vardır bu geminin, ama binen hiçbir yolcu bu görevin ne olduğunu bilmez. Yolcular arasında Osmanlı İmparatorluğu'nu defalarca milletlerarası karantina kongrelerinde temsil eden başkimyager Stanislaw Bonkowski, muavini Doktor Nuri, Sultan Abdülhamit'in yeğeni Pakize Sultan ve kocası Damat Doktor Nuri Bey de vardır. Bonkowski rahattır, fakat karı koca yolculuk konusunda pek de iyimser değildir çünkü padişahın kendilerini ölüme göndermekte olduğunu düşünmektedirler. Nitekim Pakize Sultan düşüncesinde yanılmaz, Asya'ya gitmesi beklenen Aziziye bandıralı gemi, veba salgınının baş gösterdiği ve durumun pek de iç açıcı olmadığı Minger adasına demirler. Ve olaylar gelişir.

Edebiyat ve bilim hayatımızın iki olmazsa olmazı. Bilim hastalıkları tedavi eden reçeteleri bulmaya çalışırken edebiyat bu reçeteye ihtiyaç duyan insanın ruh halini konu edinir kendine. Salgını hâlâ tüm hızıyla yaşadığımız bu günlerde bildiklerimiz henüz bundan sonra ne olacak sorusunu yanıtlamaya yetmiyor, fakat salgın sırasında edebiyatın somut biçimde hayatımıza dokunduğunu gördük. İnsanlığın acı tecrübelerinden olan salgınlar edebî eserler sayesinde yüzyıllar öncesi ile bugünün duygu ve düşünce düzleminde birbirine dokunmasını sağlarken bir taraftan bize umut ışığı yakıyor.

MURATHAN MUNGAN CİDDİYETİ

Murathan Mungan çok ciddi bir insandır. Ciddiyim. Nasıl bir ciddiyet dersiniz, gençliğimizden, yani genç ve öğrenci olduğumuz Ankara yıllarından bugüne, demek ki 45 yıldır filan, tanıdığım, bildiğim kadarıyla, Nazım Hikmet'in şiirindeki gibi bir ciddiyet derim. Yani, yaşamayı ve yazıyı ciddiye almanın ciddiyeti. Usta'nın "Yaşamaya Dair" şiirindeki gibi tıpkı: *"Yaşamak şakaya gelmez,/büyük bir ciddiyetle yaşayacaksınız"*.

Mungan'ın da yaşamında, yazısında, şiirinde, işlerinde böyle davrandığını görüyor, okuyor ve mutluluk duyuyorum. Şiire, yazıya başladığı yılları az çok bildiğin birinin kararlı, düzenli, nerdeyse belli bir program içinde, 50 yıla yakın bir zamandır, neler ürettiğini ve bunları yaparken hep daha yeniye, iyiye vardığını ve okurunu, onun beğenisini de yükselttiğini görmenin mutluluğu bu. Ben de iyi bir okuruyum ve bunu kendimde de gördüğüm için rahatça yazabiliyorum.

Kendisi de biraz sitemle biraz da müstehzi, edebiyatçıların onu hep 'öteki'nden saydığını söyler ya, ben şiirini de, öyküsünü de, romanını da, denemesini de ayrı ayrı çok severim ve hepsinde de en önde kiler arasında görürüm onu. Özellikle deneme gibi, bence harikulade, fakat okur katında en az rağbet gören bir türde bunca çok ve birbirinden farklı temalarda yapıtlar vermesindeki ısrarını da ayrıca övmek isterim. Şiir, öykü, roman değil ama, deneme yazmak, eski terimiyle 'digerkam', yeni dilde 'özgeci' bir tutumdur. Alkış da yoktur pek, okuru da, ama belki yazarın/şairin yazmayı, uğraşmayı en sevdiği, bunda sevinç bulduğu alan da budur.

Murathan'ı çok övdüm, benim övgüme gereksinimi de yok, ama iyi, yeni, görülmemiş, heyecan verici işler yapanları övmek de sanatın, yazının bir parçası, gereği değil midir? Herkesin az-çok okuru vardır ama ilk okurlarımızın yazarlar, şairler olduğunu bilir ve merak ederiz ne diyeceklerini!

*Mırıldandıklarım'*ı da, *Metal'i* de, *Çağ Geçitleri*'ni de Mungan'da şiirin üç hali diye okudum, *Son İstanbul*, *Kırk Oda*, *Kadıncı Kentler*, *Şairin Romanı*'nda anlatının dört burcuna çıktım, *Soğuk Büfe*, *Küre*, *Hamamname*, *Paranın Cinleri*, *Metinler Kitabı*, *Aşkın Cep Defteri*, *Harita Metod Defteri*'nde yazının yedi yüzüne bakakaldım, hayran kaldım. Ve "Murathan Mungan'ın Seçtikleriyle", onun gençliğine, rüyamıza,

devrim düşüncemize bağlı kaldığını kaç kez, 14 kez daha anladım. Kolektif ruhtan gelen ve yine her şeyin ona döneceğini düşleyen bir yaşama uğraşı imeceyle olasıydı ve Mungan kendi yapıtları kadar, belki de daha çok zaman, emek, göz, ilgi, arayış, ve bunun gibi nice çabayla seçkiler yapıyordu, yapıyor. Erkeklerden, kadınlardan, askerlerden, ressam-lardan, çocuklardan, ey trenler ey vapurlardan, neler buldu neler yazdırdı, neler topladı? Herkesin yüksündüğü işlerdendir seçki yapmak, hele Mungan gibi önde gelen bir şair ve yazarı düşünürseniz, iyice tuhaf bir iş olarak görünür! Ama hem edebiyat tutkusu hem varlığımızı mümkün kılan şeyin bizden çok başkaları olduğunu unutmayan bir düşünce, bunu yüksünmeden, belki de ferahlatıcı bir iş olarak görür. Gerekli olduğunu da okuyan görür.

En son çıkan bir şiir seçkisi, *Aile Albümü* (Metis, 2021). Okuyoruz. Hem bakmalık hem okumalık bir albüm çünkü. Ben yalnızca "Kucağımızdaki Albüm" başlıklı 22 sayfalık önsözü şiirlere geçmeden önce okumanızı isterim, evet önsözdür ama çoğumuz sonra okuruz. Orada albüme aldıkları kadar, dışarda kalanları da öyle bir anlatıyor ki, Murathan Mungan'ın titizlik, incelik, özen ve duyarlılığını bir önsözde bile, yoksa önsözden başlayarak mı demeliyim gösterdiğine bir kez daha tanık oluyorsunuz. Üşenmeyip saydım, dünya dillerinde kaç kitabı var bilmiyorum, en son Fransa'da *Yaz Geçer* yayımlandı, ne bahtiyarlık, Türkçede 22 şiir, 15 öykü ve roman, 6 oyun, 3 senaryo, 12 deneme, 13 'diğer' ve 14 seçtikleri, toplam 85 kitap! 100. kitabını da yazmak isterim.

Murathan Mungan'ın ciddi bir yazar, şair olduğu konusunda ciddiyim. Bir de Ahmet Oktay'ın Edip Cansever için dediği "kimselerin ilgilenmediği olayların tarihçisi olarak şair" sözünü, Murathan Mungan için "herkesin yüksündüğü seçkileri derleyen şair ve yazar" olarak yenilemek isterim.

MUSTAFA TORUN 2021 ARKADAŞ Z. ÖZGER ŞİİR ÖDÜLÜ'NÜ ALDI

-2021 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü aldınız. Öncelikle tebrik ederim. Ödül, Ülkü Tamer'in bahsettiği şiire 'acemice' yaklaşmayı öteleyecek bir hale dönüşebilir mi? Yani Turgut Uyar'ın 'korkulu ustalık' dediği durumdan bahsediyorum. Ödül, şairde 'ustalaştım' duygusunu uyandırıp onu geriye itebilir mi? Bu durumda ödüle karşı tutum nasıl olmalı ve ödülün sizde yarattığı duyguları öğrenebilir miyiz?

Henüz bir ustalığa varmadım ki korkayım :) Usta olunca düşünürüm bunu. Şaka bir yana kastınızı anlıyorum elbette ve buna bir miktar hak veriyorum da. Katılmadığım nokta şu: Ödül, hele ki ilk kitap ödülü, asla bir ustalaşma göstergesi olamaz zaten. Bu, ödüllere büyük önem atfetmek olur. Oysa ödül sadece bir şeydir, yani beş altı kişinin bu şiirler güzelmiş deyip okura sunmasından öte büyük bir anlamı yok. Tabii kişi bunu böyle almıyor da ödülleri şiiri için bir vaftiz edilme gibi algılıyorsa o zaman bahsettiğiniz tehlikeden bahsedilebilir. Aslında yine de bahsedilebilir mi emin olmadım çünkü algısı böyle olan biri zaten kendini usta görmeye çok önceden hazırlamıştır sanıyorum. Ben iyi şiir okuyunca vay be, diyorum, ne güzelmiş. Kışkırdığım şiirler bile oluyor. Daha iyisine yollar bulmaya çalışıyorum.

Ödüle sevindim tabii, çünkü bir şekilde şiir okurunun dikkatini kitabıma çekiyor. Bunda üzülecek bir şey yok! Fakat bu mesele hep tartışmalı olmuştur. Ödülleri tümünden yok saymakla ödüllere tapınma ucu arasında bir mesele. Ben durduğum noktayı yukarıda ifade etmiş oldum. Artık şiirimden daha çok kişi haberdar, bu belki daha iyi yazmak için de bir motivasyon olur. Ödüle başvurmuş olmamın sebebi de biraz zaman kazanmaktı, diyebilirim. Çünkü 15'li yaşlarda şiirlerini yayımlayan biri değilim ne yazık ki, biraz geç başladım buna. Ödül şiirime dikkati çekmek için bir fırsat oldu, diye düşündüm. Ama artık ödülümle gündeme gelmek istemiyorum :))

-Bir şiiri tamamlayana kadar kendinize ve şiirinize yaşattığınız süreçleri açıklayabilir misiniz? Maruz kaldığınız ve şiirinizi maruz bıraktığınız durumlar nelerdir? Şiir size kendisini nasıl duyurur? Buradan başlayarak anlatabilir misiniz?

niz? (görüntü, ses, fotoğraf gibi...)

Bunun için genel bir yol söyleyemem ama (elbette şiir ve kuram okumak beni tetikliyor. Yani aşağı yukarı herkeste oluyordur bu sanıyorum. Şiiri kutsal bir yere koymuyorum tabii, öyle beylik ifadeler falan... kuram ya da şiir, bir yazı okurken bazen yanlış okumayla, bazen daha iyisini söyleme yolunu bulmakla, bazen bir konuyu anlatma yöntemini keşfetmekle başlıyor şiir bende. Bazen bozma oyunları yapıyorum. İzlediğim filmlerden de bir süre bulduğum oluyor, evet. Ama daha çok atmosfer olarak, şiirin kendisi için daha çok söze ihtiyacım var.

Beni yazmaya iten araçlar bunlar ve başkaları. En önemlisi ise öfke aslında. Şimdilik öfke, sövgü.., Birkaç yıl sonra ne olur bilmiyorum. Şimdiden şiirinde öfke estetiğinin önüne geçmiş gibi bir kalıp eleştiriyi göğüslemeye hazırım :)

Şiiri bitirme sürecim ise tamamen belirsiz. Yani bazen hızlıca bitebiliyor, bazen de sürebiliyor. Tabii herkes gibi şiirin üzerinde çalışma süreci var. Asla yapmadığım şey ise dizeleri toplayıp bir bütün oluşturmaya kalkışmak.

Gün içerisinde hayattan yukarıdaki araçlar vasıtasıyla devşirdiğim keşifleri, söze çevirerek not ediyorum. Bu bazen şiir başlığına, bazen bir anlatıya ya da konuya, bazen bir imgeye dönüşüp şiirimde yerini alıyor. Çok biçimci kaçmayacaksa, zihnimde yer eden bir ritimden de başladığım oluyor, sonra ona söz giydiriyorum vb.

Garip gelir mi size bilmiyorum ama sosyal medya da yardımcı oluyor. Orada gördüğüm zekice espri veya sözler bir şiire başlamakla sebep olabiliyor. Neden olmasın?

-Hem şair hem mühendis olmak; birbirinden çok uzak olmalar hali. İkisinin birbirinden etkilendiği durumlar oluyor mu? Yoksa yaptığınız her işi, o işin karakterine girerek mi yapıyorsunuz?

Bilgisayar mühendisliğini zorla bitirdim. Şu anda da işte yaşamak için yapıyorum. İstenirse iyi de yaşatabilir malumunuz. Ama demek istediğim kerhen yaptığım bir şey. Şiirim için mesleğimden de faydalaniyorum demek iddialı olacak.

Böyle bir bağıntı keşfetmiş değilim. Hadi en fazla deneysel (kodlama) şiir yazarım ki onu da yapan çoktan yaptı. Bir gün farklı bir ilinti bulursam muhakkak kullanırım. Bence şu anda hiçbir alakası yok. Yeterince tahammül ettim kendisine, burada da uzak dursun bi zahmet!

-Şiirinizde geçmişe dönük hareketler, geriye gidişler... Bir ağacın geriye doğru büyümesi gibi...

‘korkarım rahmine geri gömeceğim/sendenden her doğanı’ gibi geriye doğru bir hareket var. Geriye dönük hareket-görüntülerin sizdeki anlamı nedir? Bazen de bir filmin şiir halini okuyor gibiyiz. Bu anlamda görsel sanatlarla aranız nasıl?

Burada kendim için psikanalitik bir değerlendirme yapacak değilim :) Ana rahmine dönüş, Oedipus gibi! Geriye doğru hareket meselesinde belki elime aldığım “şey”i tekrar düşünme yöntemi diyebilirim. Bazen bir bozma veya yok etme dürtüsünün biçime girişi.

Film sahnesi hissine gelirse; evet bunu bilinçli yaptığım birkaç şiir var, biraz liriğe kaçan şiirlerimde özellikle. Anlatmak istediğim konu; buna çok elverişli olduğu için kullandığım bir yöntem diyebilirim. Art arda birleştirdiğim sekanslar var bu şiirlerde. Dediğim gibi konu bana bunu dayatıyor bazen, bazen de bir film sayesinde girdiğim atmosferi zihnimdeki konuya örüyorum, şiir bu şekilde başlıyor ben de onu devam ettiriyorum. Fakat görsel sanatlarla ilişkim sadece tüketici seviyesinde ne yazık ki :)

-Devlet üzerine yazılan mısraların söylev dili ve sloganik bir atmosfer taşımadan yazılması çok zordur. Bu anlamda bu şekilde yazılmış mısraların şiiri zayıflattığını düşünüyor musunuz?

Devlet her zaman sövebileceğimiz bir şeydir! Şiirde önemli olan ne kadar estetik sövdüğümüz. Evet haklısınız, politik malzeme her an sloganik duruma düşebilir, özellikle aforizma içeriyorsa. Ama ben şiirimde öyle olmadığını düşünüyorum, bilakis iyi bir deyiş yakaladığımı zannediyorum. Devletle ya da erk ile ilgili söylemleri bozarak yapmaya çalıştım bunu. Şiirimde bu tarz söylemler aforizma olmadığı gibi, içinde bir miktar humor da var. Dolayısıyla sloganik bir atmosfer oluşturduğum kanaatinde değilim.

Bir de, politik bir mesele görünce hemen aman bu sloganik olmuş diyen bir “eleştirel” tavır var, biraz bana kolaycı geliyor bu. Hoş sloganik olsa ne, estetik bir buluşsa o da sorun değil bence.

-Mustafa Torun’a şiiri sevdiren nedir?

Diğer şiirler!

Güzel şiirler yazılıyor günümüzde bence. Güncelden geriye doğru okuma yapıyorum ben ve favorim günümüz şiiri! Sevdığım başucu şairler var elbette fakat geçmiş romantizmim pek yok, geleceği ise çok merak ediyorum, umarım o gelecekte benim de şiirim vardır.

-Edebiyat çevrelerinin size ‘asıl’ hangi soruyu sormasını isterdiniz?

Bilemiyorum, bana şunu sorun, diyemeyeceğim. Ben de sayın edebiyat çevrelerini tanımayı çok isterim! Neredeler, ne işle meşguller, ne yiyip ne içerler bilmek isterim. Belki bu ödül buna bir vesile olur :)

UZAK DEĞİL

*Bugünlerde herkes gitmek istiyor.
Küçük bir sahil kasabasına,
Bir başka ülkeye, dağlara, uzaklara...
Hayatından memnun olan yok.
Kiminle konuşsam aynı şey...
Herşeyi, herkesi bırakıp gitme isteği.*

Pakize Suda

Her şeyi bırakıp gitme isteğini hayatında bir kez olsun hissetmeyen var mıdır?

Yıllar önce bütün malını, mülkünü satıp sadece bir bavulu ve bir dizüstü bilgisayarını ile seyahat edip, çalışan bir Amerikalı kadınla tanışmıştım. Evi farklı farklı otel odaları, işyeri tüm dünyada idi. Şimdilerde bir yerlerde kalmış mıdır bilemiyorum. Zaman zaman kendime, sadece kendimle gidebilmek için tüm eşyalardan kurtulup tek bir bavula inme isteği duysam da bunu tam olarak istememiş olmalıyım ki yapmadım. Ya da yapamadım da denebilir. Aynı anda iki karşıt duygunun arasında kalmışım. Gitmek veya kalmak. Ben daha çok kısa süreli gidişleri ve uzun süreli kalışları seçtim.

*İstediyiyle çıkardı yollara
Giderdi hiç istemediyiyle – Gülten Akın*

Başka ülkeler, başka yaşamlar hep çekti beni, yollarda olmak hep güzel geldi. Memur bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldiğimden olsa gerek trenlerde, stabilize uzun yollarda çok zaman geçirdik. Ebeveynler için zorunlu ve yorucu olan o yolculuklar çocuk bizler için heyecan ve merak dolu olurdu. Tabii nane şekerleri ve kolonyalarla rahatlatılmaya çalışılan mide bulantılarınız çok yok ve kendinize ait bir koltuğunuz varsa daha keyifli hale gelirdi uzun otobüs yolculukları. En keyiflisi pencere kenarına oturup, kuşetlide gidilen uzun tren yolculuklarıydı Rötalar, arızalar ve kapalı yolların açılmasını beklemek bize heyecan, büyüklere ıdırıp olurdu. Hep camdan akardı manzaralar ve zaman. Çocukluğumdaki uzakların o kadar da uzak olmadığını, uzakların da uzağı olduğunu, ömrümün dünyanın her yerine giderek görmeye yetmeyeceğini kabul etmem için bu yaşlara gelmem gerekiyordu.

Farklı kültürler, farklı coğrafyalar bana çok renkli geldi. Bilinmeyen çekiciliği kimilerini harekete geçirir, çekingenliği ise kimilerini durdurur. Zaman veya imkan olmayabilir uzaklara gitmek için, büyük çoğunlukla asıl neden kişinin kendi seçimleridir. Kalmak ve gitmek arasında yaptığı seçimler durdurur ya da yola çıkarır.

Bouen Aires, Arjantin

***Ve hazırım yeniden
En uzak yollara gitmeye;
İçimde bir sevinç
Dudaklarımda bir gülüşle;***

Jose Marti

Gitmek, okumak, öğrenmek gezmek, gözlemlemek, görmek, yaşamak, deneyimlemek için bitmek tükenmek bilmeyen arzum. Şahit olduğum olayları, güzellikleri, zamanı ve mekanı başkalarıyla (gitmeyen veya gidemeyenlerle) paylaşma isteğiyle birleşince, yolculuklarıma fotoğraf makinamı da ekledim. Fotoğrafın görsel tanıklığı ve belge özelliğinin yanı sıra, benim o gördüklerimi belleğimde tutabilmem, anları adeta dondurabilmem, benim için önemli olanın altını çizebilmem için çok iyi bir araçtı. Uzaklara giderken hissettiğim merak duyguma, fotoğraf çekerken içimdeki sevinç ve sonrasında fotoğrafa baktığımda dudaklarımdaki gülüş eklendi.

*Herkes bir yere gitme telaşındaydı –
nereye? Ne yapmaya? Kendilerine ayıracak zamanları
yoktu, soyunup yatacak,
kendi bedenleri içinde düş görecektik, aynada kendilerine,
ya da birbirlerine bakacak zamanları,
Yalnız başkalarının gözlerinde görüyorlardı kendilerini –
orada ne görebilirlerdi ki?*

Yannis Ritsos

Cape Town, Güney Afrika

Başkalarına bakacak zamanı yaratırken, onlardan izin alarak, sohbet ederek, gözlerinin içine bakarak, çektiğimiz fotoğrafı onlara göstererek, göndererek güzel bağlar da kurabiliyoruz. Kendilerine bizim baktığımız vizörden bakmak çok ilginç gelebiliyor, farketmedikleri özelliklerini görebiliyorlar. O fotoğraflardaki bakışlara artık çok daha fazla göz bakabilir, hissedebilir, bağlantı kurabilir hale geliyor, mekan ve zamandan bağımsız.

*Belki de alıp başımı gideceğim
Biliyorsunuz ya bir ağrısı vardır gitmenin
Nereye, ama nereye olursa gitmenin
Hüzünle karışık bir ağrısı*

Edip Cansever

Tokyo, Japonya

Yeni keşfettiğiniz, öğrendiğiniz, deneyimlediğiniz, insanlarıyla sohbet edip gülümsediğiniz, lezzetlerini tattığınız, o kısa zaman diliminde tanıklık ettiğiniz coğrafyayı bırakıp dönme zamanı gelince yine karşıt iki duygu çarpışır. Gitmenin hüznü çöküverir, sevinçle karışık. En çok bavulu toplarken tepe noktaya çıkar. Uçak kalktığı anda yavaş yavaş ilk yola çıkarken bıraktıklarınıza yaklaşmanın, özlemin, kavuşmanın kırıltıları başlar o camdan aşağıya bakarken. İyice küçülür ayrıldığınız yer, sonra bulutlarının üstünü çıktığınızda gitmekle kalmak arasında sanki havada asılı kalır-

sınız bir müddet. Uçak yere inince ve koşturmalar başlayınca hem yorgunluk hem de değişik bir huzur kaplar içinizi. Dönebilmişsinizdir ayrıldığınız yere. Ve her şeyin ve herkesin bıraktığınız gibi yerli yerinde var olmasını umarsınız. Sonra yeniden bavul açılırken uzaklardan gelen bir kaç parça şey ve fotoğraflarınız vardır yanınızda. Baktıkça sizi zamanda ve mekanda yolculuğa çıkarır.

Yeniden özlemeye başlamadan, yeniden bavulları hazırlamaya başlamadan geçen sürede yeni uzakları düşünmeye başlar, hayallere dalarsanız.

Sydney, Avustralya

BİR BAHAR SABAHİ

Günaydı... Sana da aydınlık çok aydınlık bir gün olsun, ama sessiz ol lütfen olur mu...

Rüzgâr, ılık ürperten bir şalı önce ensene, sonra omuzlarına seriversin, sağ omzundan göğsüne oradan da sol omzuna atıversin. Tatlı bir ürperti ile ayl sen de güne. Ensen, omuzların ve açıkta kalan kulakların hafif tırmalamalarla gelen esintiyi dostça karşılaştın, bilsin, kısa bir süre sonra alıacaksınız birbirinize.

Nefesini tutma, rüya görmüyorsun. Gerçekten de sessiz etraf, biz sustuk ya -arabalarımız sustu, telaşlarımızı içimize aldık,- doğa konuşuyor:

Söz, kuşların artık. Cıvı cıvı.. Minicik bedenlerinden çıkan o sesi hiç bu kadar net duymamıştım ben, zaten duysam nereden geldiğini anlayıp görme şansım da olmuyordu ya. O şen şakrak insanın içini ümitle dolduran sesin hangi bedenden çıktığını, bu sabah gördüm. Hişşşt söyleme kimseye, bu sabah da indim kedilerimi beslemeye tabii. Mamaları koyarken bir baktım, tomurcukların arasında minicik bir kuş. Karnını şişirmiş, ötüyor da ötüyor. Doğanın besteleri... Kargalar da gerekli gereksiz söylenmiyorlar artık, biliyor musun. Martılarla kavga etmiyorlar. Antidepresan ile yeni duruma alışmaya çalışırken biz, insana inat bizsizliğin tadını çıkarıyor doğa.

Kedilere ne demeli peki? Tırl, tırl, üstelik durup dururken ve hatta pırıl pırıl. Bir dişinin arkasında koşan beş erkek yok, epeydir. Telaş etmekten vazgeçip, etraflarına bakmaya başladı belki erkekler, birbirlerine de sataşmıyorlar. Seviyorum hepsini tek tek, memnuniyet sesleri kuş cıvıltıları ile karışıyor. Şehrin göbeğinde doğanın sesini duymak için nefesimi tutmak zorunda kalmıyorum, şaka gibi. Doğanın karşısında ne kadar küçük olduğumuzu anladık mı? Yarattıklarımızın, imkansız- lıklarımızın da olabildiğini. Bir mucize gibi doğup, gerektiği kadar yaşayıp, ölüyoruz. Çok seviyoruz, beğeniyoruz ya kendimizi halbuki bir kedi yavrusu kadar bile aşına değiliz doğaya. Arabalar olmayınca etrafta, telaştan arındırılmış koca bir tebessümle bakabiliyorum onlara. Su almayı unuttuğum aklıma geliyor. Pet şişelerden yaptığım su kaplarına bakınca ne görüyorum dersin; dün sabah koyduğum sular hâlâ temiz. Biz olmayınca etrafta, su bile kirlenmemiş.

Kokusuyla baş döndürüyor, yeni yaz. Derin nefese gerek yok, baharın taze kokusu bedende adım adım yol alıyor zaten. İnsan canlısının burun kanalları da açık, yıllık bakımdan çıkmış gibi. Baharın kokusu gayet ayrı, gayet fark edilir, gayet taze. Yeni sıkılmış deodorant gibi değil genzi yakmıyor, burnu kaşıdırmıyor, hapşırma hissi uyandırmıyor, hani alerji, hani polenler.

Uyandın mı, aç pencereni, kahvenin tadına baharın kokusunu ekle, kuşların yeni bestesini ılık sabah rüzgârıyla gözlerini kapatarak dinle, baharın sesini dinle, kokusunu yüreğinin en derinlerine kadar çek. Ama sessiz ol lütfen, günün biraz daha yatak keyfi yapası var bugün.

26/04/2020
Sahrayıcedit

ŞEKSPİR HAPİSTE

Koğuşun demir kapısı açıldı. Gardiyan dört adam ve gençten bir oğlanı iteleyerek içeri soktu. Uzun dikdörtgen bir oda olan koğuşun sol tarafında bir lavabo, tezgâh, tezgâhın üstünde bir ocak vardı. Ocağın yanında kapkacak üst üste dizilmişti. Sağ taraftan başlayarak ranzalar duvar kenarlarına çekilmiş, koğuşun ortasında duran uzunca masanın çok da uzağında olmayan bir soba kurulmuştu. Sobanın üstüne bir çaydanlık ve güğüm konulmuştu.

-Alın bakalım yeni misafirleriniz. Üniversitedeki nümayişten taze toplanıp getirildiler.

-Recep efendi siyasî istemiyoruz koğuşa demedik mi?

-Siyasî değil bunlar. Cinayetten aranıyorlarmış.

-Uzun etme Alattin. Ne demişler; mantuvarım mantuvar/mantuvarın vakti var/mantuvara gelenin/ çekecek çilesi var.

-Sen diyorsan öyledir patron. Allah kurtarsın hoş geldiniz. Geçin şöyle masanın başına, tanışalım.

Girenler birer iskemle çekip masaya otururken gençten oğlan uzakta kalıp, ranzalardan birine ilişti. Koğuş ağası seslendi:

-Alattin çay dök gelenlere. İçleri ınsın.

-Ben sütlü ve ballı alayım evladım.

-Bey baba buldun da bunuyorsun.

-İşte kölenizim artık; zavallı, düşkün, dermansız ve hor görülen bir ihtiyarım.

-Ağzını topla Alattin. Entelektüel bir camiyız biz. Kibar olalım.

Alattin bozuldu. Ağzının içinde bir şeyler geveleyerek sobanın yanına gidip, demliğin kapağını açıp kontrol etti.

-Böyle mi yürür Lear, böyle mi konuşur? Tacım da gitti tahtım da.

-Sabahtan beri aynı şeyi söylüyor.

-Hâlâ kralım ben.

-Ben de Danimarka Prensi! Hepimiz aynı deliktayız işte.

-Su yok mu, su? Bir tas su. Ellerimi yıkamalıyım. Çıkmıyor çıkmıyor...

-Maske de ister misin? Bu da ilk defa düşenlerden dama, belli. Mikrop mikroba bulaşmaz aslanım, dert etme.

Yine de, yenisiniz diye ses etmeyelim. Köşede lavabo var. Git yıka orada. Patron mahpushane değil tımarhaneye döndü burası

-Bir ata krallığım!

-“Onu sen demiyardın.” dedi bir ses.

-İnnâ sabirin. Kim konuştu?

-“Yerle gök arasında senin hayal ettiğinden çok şey vardır Alattin”

-Hop değişik, o elindeki kafatasından mı çıktı o ses?

-Evet, arada bir konuşur, şarkı da söyler.

-Eûzu billahi mineş şeytanir racim. Söyle konuşmasın. Soracağımı unutturdu bana. Okul bahçesinde ne halt ediyor-dunuz?

-Ben anatomi sınavına hazırlanıyordum. Derken bahçede bir kıyamettir koptu. Nümayiş varmış. Aralarında kaldım. Baktım bu bey amcayla diğer ikisini de ters kelepçe yapmış bindiriyorlar otobüse. O genç arkadaş ise ilk

defa burada gördüm.

-Anarşik yalancı. O okulda tıbbiye yok bi kere.

-Adamın Danimarka prensiyim demesinde anormal bir durum yok, Boğaziçi’nde tıbbiye olmamasına mı takıldın sen?

-Ya, tamam işin aslı ben İngiltere’ye yaz okuluna gidecektim. Yolda bu Magripli ve ekürisine rastladım. Kıbrıs’ta otelleri varmış. “Gel götürüyüm seni de, güneş yüzü gör” dedi. Aklıma yattı, takıldım bunlara. İstanbul’dan gemiye binmeden tarihi yerleri gezelim istedik. Şato sanıp girdiğimiz yerde karambole geldik.

Ellerini yıkamakta olan adam söze karışarak: “Aslında karakolda turist olduğumuzu anlayınca bırakıyorlardı. Ne bilelim İnterpol’ün arananlar listesinde olduğumuzu,” dedi ve sabunu ellerinin arasında çevirmeye devam etti

-Çay, dedik Alattin. Bir paket de püs-kevit aç getir.

-Hemen patron.

-Sıradan başlayalım o zaman. Senin olayın neymiş pabucumun prensi?

-Ben sevgilimin babasını öldürdüm. Sonra da kardeşini ve amcam olacak haini.

-Kızı vermediler diye mi?

-Yoo biri perdenin arkasında casusluk yapıyordu, diğeri... Nasıl entel camiasınız siz; okumadınız mı bunları okulda?

-Burada soruları ben sorarım çoko prens, sen değil. Hayatı öyle bir sorgulatırım ki sana, feleğin şaşar. Almaya-yım kafatasını ayağımın altına.

-Olmak ya da olmamak işte bütün mesele.
-Devletimize mugayir suç işlemen mesele.
-Senin suçun ne obsesif? Koğuşa girdiğinden beri bu kaçınıcı el yıkama! Su parayla akıyor burada.Devletimiz hayrat işletmiyor.
-Ben kralımı öldürdüm o üç cadıya uyup.
-Kim onlar?
-Karım kızım kaynanam.
-Hangi kral? Kekeme olanı mı?
-Yok, İskoç kralı. Ahhh ellerimdeki bu kanı çıkarmaya dünyanın bütün denizleri yetmez.
- Tek bir adamın ölüsü bu kadar kanamaz.
-Kralın yanında iki uşak, en yakın arkadaşım ve hızımı alamayıp bir ailenin tamamı.
-Marilyn Manson bile daha hoş göründü gözüme şu an. Alattin bir elinde demlik diğerinde çaydanlık tam bardakları dolduruyordu ki, "Kimseler uyumasın artık, Macbeth uykuyu öldürdü," diyen bir ses duyuldu.
-Kim söyledi onu? Duydunuz mu? Herkes önce kafatasına sonra birbirine baktı.
-Hadi buyurun çaylar hazır. Bey amca, sütü ilk gününüz diye koydum ama ilk bardaktan sonra misafirlik biter.
-Bir ata krallığım!
-"O senin sözün değil diyorum."
-Garibim, akli demir almış, dönmez seferinden. Bakımevinde olman gerek senin beybaba. Sen ne suç işledin. Kim kimsen yok mu?
-Kızlarım vardı. Birini ben sokağa attım diğer ikisi de beni sokağa attılar. Krallığımı pay ettim bana bir göz odayı çok gördüler.
-Tacınla birlikte aklını da yitirmişsin beybaba.
-Bana kaçık mı diyorsun delikanlı?
-Ee öteki unvanlarını bağışlamışsın, bir bu kalmış doğuştan.
-Soytarım gibi konuşun.
-Bey baba burada ne akıllılara acırız ne

kaçıklara. Diline hâkim ol.
-Ben acıdan ne dediğimi biliyor muyum?
-Ee ne yaptın? Kızlarını mı temizledin? Bu halinle kendi kabahatini bile temizleyemezsin.
Lear başını iki yana salladı
-Azmettirdin o halde.
-Onlar yaşayan birer ölü benim için.
-O vakit damatlarından biri kodaman olmalı. Seni yok yere buraya tıktıklarına göre. Kel mi?
-Evet doğru bildin. Tanır mısın?
-Tanımam mı? Hey sen! Kral katili. Su-yu akıtıp durduğun yeter. Asabımı bozmaya başladın. Ellerinin üstü cılk yara olmuş. Kalk git. Ranzalardan birine otur da iç çayını. Gözüm görmesin. Sen kesin ağırlaştırılmış müebbet yersin, affa kadar kurtuluşun yok.
Alattin geriye dönüp omuzunun üstünden, yatağının üstünde bağdaş kurmuş oturan koğuş ağasına bakarak "Patron buna çamaşır yıkatalım. Eli sudan çıkmıyor." diyerek plastik şeker kâsesini masanın ortasına itti.
-Ne zaman uçacağını bilmeyen kuş kanat fayda eder mi/şiddetin kaynağı kurursa hayat zindana döner mi?
Alattin koğuş ağasına boş gözlerle baktıktan sonra, omuz silkip masaya döndü.
-Bi de solaryum kaçını varmış. Görünüşü de pek kederli. Sen ne halt ettin? Ağlamadan konuş yalnız. Karı kılıkları sevmeyiz burada.
-Karımı öldürdüm.
-Hadi ya, ben de. Sebep?
-Kıskançlıktan gözüm döndü.
-Tam gözüme girdin diyecektim ki, fos çıktın. Benimki yerime gözünü dikmişti.
-Hak edeni hayatıma sokarım. Hak etmeyen hayatına sokarım.
-Hay bin yaşa patron. Patlattın yine.
-O güzel yüzünü yastıkla kapatıp boğdum.
-O kadarcık mı? Bıçak, benzin, beton, kaynar su falan yok mu?
-Ne korkunç şeyler söylüyorsun sen

soylu Alattin.
-Bana değil savcıya yağ çek. Niye içerdesin anlamadım. Senin işinde bir yanlışlık var. Avukatınla görüş. Denetimli serbestlik almalıydın sen. Neyse üzülme ağır tahrik ve iyi halde yırtarsın mahkemede.
-Memleketin bütün üçüncü sayfası burada toplanmış.
-Alattin bizim derneğe kaydını yap bu arkadaşların. Sahipsiz bırakmayalım.
-Emrin olur patron.
- Sen sona kaldın delikanlı. Cinayet mi tecavüz mü?
-Öğrenciyim ben. Anayasal hakkımı kullandım arkadaşlarımla birlikte. Yeni gelenler hep bir ağızdan "Arkadaşları biz değiliz" diyerek masadan kalktı.
-Vay en azılısını en sona bırakmışsınız. Seni devlet düşmanı, vatan haini seni. Sen TCK 314'ten ölene kadar içerdesin.

İBRET

“Gerçek, her zaman olası ya da olabilir değildir. Ama öykü yazarken onu elinizden geldiğince inandırıcı kılmalısınız; yoksa okurun imgelemi gerçeğinizi dışlayacaktır.”

Borges

İnsana gidince, insanı dinleyince, can kulağıyla insan: “Hangi insan olursa olsun öğrenecek çok şey” olduğunu anlıyor. Tüm insanları anlamak imkânsız tabii. Tek bir insanı tamamıyla anlamak dersek sanırım daha doğru olur. Zor. Ama parça parça da olsa bir bütüne ibretlik/liderlik edecek iz düşümler yakalamak olası sanırım. Burada “can” kulağı. Belgesel izliyorum. Amcada kulak bıraksan kafası kadar. Kafasında takke. Takke deyince, başa aşırı güneş geçmesini önleyecek bir aygıt işte. Alet deyim yerindeyse. Sırtta bir gömlek ve yelek. Mikrofon kendisine çevrilmiş, amcanın gram stresi, heyecanı yok, sanki her gün ekranlara konuşuyor. “Çocuklar çekti getti, köyde kaldık üç beş hane, ben köyümü geri istiyeyah. Şehir pahalı, üç lira kime yetecek...”

Bıraksan amca'yı sabaha kadar konuşacak.

Torunlar mantarı çok seviyeyahh, diyerek üç koli yapıyor, elleriyle bağlıyor, üçünü birden eline alıp ilçe garajının yolunu tutuyor. Yetmiş çoktan devirmiş amca zor yürüyor ama yürüyor.

“Dolmuşla gidip geldin mi baalıya geliyo” diyor, amca o kadar geri istiyor ki gidenleri, koluyu verdikten sonra garajda kısa bir soluklanıyor. Yanına bir adam geliyor.

“Bu benim damat, hankısı, haa eyi eyi, naptınız bu sene hasadı. Öyle öyle ortalık kötü.”

Amca köyünü geri istiyor. Şehir pahalı. Akı bokunu ödemiyor. Amca yürüyor. Gerisin geriye. Elde marketten alınmış kara poşetler. Amca mikrofona cevap vermek istemedi. Amcaya soracaktım halbuki, ortalık neden kötü? Ben de tam olarak sormadım soruyu amcaya. Mikrofonu uzattığımla kaldım ekranın karşısında. Nene rengârenk giyinmiş. Yaza doğru. Ateşte çorba yapıyor. Kışı evlatlarının yanında geçiriyor, açıklaması da şu: “Onu yiyorlar, bunu yiyorlar, ama çorbasız olur mu?”

Teyze de soracağım hazır mikrofonu uzatmışken: “Teyze neden çorba içmiyor bunlar?”

Teyze de bana “bilmiyorum” cevabı verecek. Çünkü teyze çorba içiyor. Rahat seksen var. Bıraksan bir daha doğuracak maşallah. Amcada takke teyzede koca koca memeler. Amca çakı gibi, teyze dipçik gibi. Amcanın sözleri içten tepmeli. Teyze de gidenleri geri istiyor. Yakında elden ayaktan düşecekler. Kim bakacak onlara, kim koşacak yanlarına dar zamanlarında? Kimliksizleşmede son adım burası. Küçük dağ köyleri. Amca da teyze de köylüler de gidenlerin geri gelmesini boşuna istemiyor. Belgesel bitiyor. Doğu’nun kayıp silüetleri başlıyor. Amca ve teyze köyde yaşıyorlar. Şehirde de yaşıyorlar, yaşadılar, geldiler gördüler ve geri döndüler. Peki ya şehirli? Onlar nereden bilecekler hankısı daha iyi Buradan bilecekler. Onların da köye dönerken avantajı:

şehri gördüler, bildiler ve döndüler. Köylü toplumumuz değil mi ki biz, güneşli bir ülkeyi köyden inşa edeceğiz, inşaat değil yalnız, bunu da şehirli geçmişimizden bileceğiz. O belgeselde bir TRT belgesel kanalından rica edeceğiz. Tekrar izleyeceğiz. Ne kadar izlek, o kadar ibret. Ne kadar ibret, o kadar briket. Ne kadar briket o kadar cat. Ne kadar cat o kadar azalır fare. Fare çok olur diye iğrendiğimiz eski evlerimize geri dönüp kedi besleyeceğiz. Geleceğimizi köyde inşa edeceğiz. Taktik maktik yok, çata patara...Pazara biraz ara vereceğiz. Ondan sonra kalkıp “Ey Avrupa, ey Amerika” diye parmak sallayacağız. Yoksa amcalar takkesiyle teyzeler zaviyesiyle gülerler. Bu sürekli kalabalığa doğru giden yerliler beni deli eder. Ederler. Hadi iyi günler. Yakındır. Güneşli günler... Amca öyle diyor, Umut olma mı, olmasa yaşanmaz be ya!

YAŞAMA TUTKUM, HİÇBİRŞEY OLMADIĞIM GERÇEĞİDİR

“Gnothi Seauton”

Parnasos Dağı'nda milattan önce 600'lü yıllarda Sanat Tanrısı Apollo ve Zekâ Tanrısı Athena için inşa edilmiş Delphi Tapınağı'nın girişindeki yazı.

“Kendini bil”

Kim, neden yazmış?

Belki var olma kaynağını unutmamaları, üstendikleri görevleri yerine getirmeleri için kılavuz olsun diye Zeus tarafından yarı tanrı çocuklarına yazılmıştır. Uyarı niteliğindedir. Belki de inşa edenler, boş alana sığan en güzel metin diye seçmişlerdir. Net cevap vermenin yolu yok. Felsefi yaklaşacak kadar derin bilgi sahibi değilim. Çıkarımım yok. Eski bir levhadan yola çıkarak bilmiş tavır sergilemeyeceğim.

O zamandan beri kimlik arayışının hiç bitmediğini söyleyebilirim belki. Bu sonuca, Matrix filmini defalarca izledikten sonra ulaştığımı itiraf etmeliyim. Filmin en vurucu sahnelerinden biri, kim olduğunu sorgulayan kahramanın cevapları alabileceğine inandığı kâhinle buluşmasıydı. Delphi Kâhini, Apollo Tapınağı'nın en prestijli rahibesi, filmde Matrix Kâhini rolünde kurabiye pişiriyor. Tapınak mutfak olmuş, duvarında asılmış sihirli Latince sözleri görüyoruz. “Temet Nosce”.

“Kendini bil”.

Buradaki gönderme kime? Halen kimlik bunalımı taşıyan milenyum insanlarına mı?

Kimlik bunalımı gibi büyük laflar ediyorum, farkındayım. Ben kendimi biliyor muyum acaba?

Doğumumdan sonra, devlet dairesinin onayıyla, üzerinde dini tercihim yazan bir kimliğim oldu. Türk olduğum ve ailem tarafından bana verilen ad ve soyadıyla, kabul edilir tanıma sahip olmuştum. Resmî belgede olmayan bilgiler paylaşırsam;

Girit'te ailemin dördüncü kızı olarak dünyaya geldim.

Yaşım 82.

Basketbol oyuncusu gibi göz dolduracak kadar uzun olduğum için aile içinde sırık dediler bana. Hep.

Gözlerim yeşil.

Eşime âşık, hem anne hem babaanne hem de anneanneyim.

Kadınım.

Beşiktaşlıyım.

Yaşasa, Turgut Özal için yine olmalı, oy veririm!

Yemek yapmayı, insanları soframda misafir etmeyi severim.

Çocukken hiç hayalim yoktu.

Terzilik mesleğim.

Oturmayı sevmem.

Müzik dinlemek gündelik bir rutindir ve güne dans ederek başlarım.

Torunumun sevdirdiği “Yeni Türkü” favorim.

Murathan Mungan şiirleri ile tanıştım ve sözlerle oynamasına vuruldum. Önerdiği yazarlardan Alice Munro başucu arkadaşım oldu.

Çalışkanım.

Yüzmeyi öğrenemedim ama izin verseler denizde bir tekne de yaşarım.

Doğrularım bana yol gösterdi, iç sesimi dinledim, kararlar aldım. Önceliklerimi bilerek seçimler yaptım. Hayatın şartları hiç gülmedi bana ama hep ulaşılacak bir nokta oldu. Mazeret üretecek vakti hiç bulamadım.

Çok, çok çalıştım. Kendimle mutlu olabileceğim, saygımı kaybetmeyeceğim şekilde.

İnsanlarsa, yıllardır kendi gördükleri pencereden başka yorumluyor beni.

Sofraya her zaman fazladan bir tabak koyduğum için insan canlısı derler mesela. Ama çocuk sesine tahammül edemem, mahallede çocuklar arkamdan aksi kadın diye korkarak mırıldanırlar. Estetiğe verdiğim önem konuşulur hep. Zarif ve şık bulunurum. Torunlarım arkadaşlarına, biraz hırslı olsa başbakanı alt edebilecek güçte olduğumu ballandıra ballandıra anlatırlar. Komşularım evde karga besleyen garip bir kadın olduğumu arkamdan dile getirirler. Oğlum, en yakınım. Kızgın bana. Sokak kapısından gelen satıcılara inandığım, para kaptırdığım için aptal olduğumu söylüyor. Eski bir arabam var ve yenisini istemedim diye küçük gelinim tarafından cimri bulunuyorum. Tek kızım yıldızımız bir türlü barışmıyor. Hayatındaki tüm hataların, mutsuzlukların tek sebebi benmişim; boş vermişim. Kırgın. Onu bu kadar huzursuz edecek ne yaptım ve hayata bu kadar olumsuz bakmasına nasıl sebep oldum, cevabı bir türlü bulamıyorum. Kararlarına hiç karışmadığım için bana hep öfkeyle bakacak. Kendime benzettiğim kişi ise küçük torunum. *Maymunacı*. Kıvrık simsiyah saçlı küçük maymunum. Kendisine söylenenlere göre yaşamak yerine kalbinden geçenlerle hareket ediyor. Tutkularının peşinde ilerliyor. Anlık kararlar ve başına buyruk hedefler edindiği için sürekli nasihat dinliyor. Nasıl bir birey olması, neleri tercih etmesi, kadın olarak nasıl hareket etmesi ne giymesi ne sürmesi ne söylemesi ne kullanması...

Hepsi için birer şartname veriliyor adeta.

Empoze edilmeye çalışılan karakter baskılarını iyi göğüsledi. Sadece tanımadıklarının değil, sevdiklerinin fikirlerine kullıklarını zor da olsa kapatabildi.

Başkalarının oluşturduğu kalıplara girmiyor. Bizim neslimiz için katı kurallarla kadına çizilmiş görevler, onun zamanında biraz şekil değiştirmiş ama devam ediyor. Evi çekip çevirmeli. Aile kurmalı. Okumalı, meslek sahibi olmalı. Yetenekleri olmalı ve hobiler edinilmeli. Fiziksel özelliklerine dikkat etmeli. Güzel, başarılı veya varlıklı birinin sevgisini kazanmak için çalışmalı. Evinde rahat olmalı, geleceğe iyi nesiller yetiştirebilmeli. Parmağında şık bir sembol taşınmalı.

Daha da ötesi erkeğinin arkasında yerini almalı.

İnsan, kısıtlanmayı hak etmiş olamaz.

Maymunacı dans etme tutkusuyla, ilkokuldayken ayrıca gittiği bale okulunda dizleri acıyana kadar her gün çalışırdı. Gösterdiği inançtan dolayı geleceğin baş balerini olarak anıldı. Boyu fazla uzadığında, lisede sanat kimliği eridi, yok oldu. Arkeolojinin gizemine, sihrine âşık oldu. Bu sefer de bunun için çalıştı. Etrafındakiler azimli, başarılı olduğunu konuşmaya başladı. Toz toprak demeden kazılarda elinde mini süpürgesi ile taşları süpürüp tarihe ışık tutanlardan biri oldu sonra. Kazılardaki zor şartları sevdi. Toza karşı alerjisi onu istemediği masa başına çekti. Denedi, bırakmadı. Özgür ruhlu yapısına ters geldi. Direndi. Üzülerek bıraktı. Ne yapabilirim diye araştırdı sonra. Yaşadığı toprakları tanımaya karar verdi. Birini sevdi. Çevresi, özelliği olmayan bir adama kalbini kaptırdı diye örselendi. Annesine göre daha önemli mevkilere layıkken, değmeyen bir erkeğin peşinde koşan zavallı olmuştu. Tüm nasihatlere rağmen bilinmezleri keşfetmeye sevdiğiyle devam etti. Karavanla gezdiler. Sonunda yaşamaları gereken yeri, Artvin olarak belirlediler. Arılara âşık oldu, bal üreticisi oldular. 125 metre rakımda metrelerce uzun ağaçların üstündeki kovanlar için düşünülmemiş bir sistem geliştirdiler. Dünyanın aradığı markayı yarattılar. Ekolojik sisteme fayda sağladılar.

O, hayattan keyif alma mücadelesini hiç yitirmedi.

İsteğim hep mutlu olması. Kendine saygısını yitirmeden, kâlıplarda sıkışmadan özgürce merakının peşinden gidebilmesi.

Bugün konferanslara konuşmacı olarak ediliyor! Ve her konuşmasında ilham kaynağı olarak gördüğü görüşüme teşekkür ediyor. Onun özgür ruhuna ışık tuttuğumu söyleyerek başarı hikâyesini paylaşıyor.

Hangi sözümle rehber oldum, sormadım. Gücünü, inancını ona özel bıraktım.

Benim de kendime ait kutup yıldızım var.

"Kibir ve inat kişinin kendisini önce mükemmel görmesini sağlar. Sonra da sonunu getirir." Hayran olduğum Tolstoy'un sözü. Tökezlediğim ve durduğum anlarda yaşam enerjime geri döndürüyor beni. Denizdeki balığın pullarıyla yarattığı renk cümbüşünden uzaklaştırmıyor. Sürprizlere yürüyecek kadar cesur kılıyor. Gülmekten, ağlamaktan çekinmeden, insan kalabiliyorum. Algılayabilen, körleşmeden devam edebilen.

Zihni temiz tutmak gerek. Çünkü en büyük düşmanım zihnim. Oldum artık diye oturup, keşfetmenin büyüsünü kaybedebilirim. Bazılarına göre yaşlı görünsem de her günü başlangıç alıyorum. Yoksa bir bakmışım zombiyim. Isırıp başkalarını da dönüştüren. Elinde ben davulu, dünya etrafında dönüyor sanarak zehrin kaynağı olabilirim. Saçmalık-

lara saplanıp etrafımı acıtarak sonumu beklerim.

Nefes almayı yaşamaya denk tuttuğumuz sürece kaçınılmaz sona öfkemle giderim.

Sanal gereksinimler, vasıfsız tebrikler ve onaylar, beni ayakta tutan kaslarımı, yaşama bağlayan organlarımı algılamamı engelleyebilir. Bir anda sürüklenip, şişmiş egomla anlamsız bir güç savaşında kalabilirim. Anlamsızlığın sözcüsü olabilirim. Açgözlü, başkalarının elindekilere hasetle bakıp, sahip olmadıklarından ötürü öfke taşıyabilirim. Kibir içimde öyle büyür ki, başkalarına tahammülsüzleşebilirim.

Yansımasına bakıp, kendini süzmemiş kimse yoktur. Kimi hayran kalmış susmuş, kimi sormuştur: "Kimim ben?" diye. Doğada binlerce türle toprağı, suyu, havayı, her şeyi paylaşıyoruz. Dile getirebildiğimiz arzularımız var. Anlaşabildiğimiz bir dil geliştirdik diye köpekten, arıdan veya kuştan her anlamda üstün buluyoruz kendimizi. Onlar içgüdüleri ile davranıyor, biz aklımızla diye haklılığımızın altını çiziyoruz. İşin acısı aynı burnu büyük tavırları, türdeşlerimize de gösteriyoruz.

Sadece insan olduğumuzu unutup, kim olduğumuzu kanıtlamayı kovalıyoruz.

Para, başarı, akıl, fiziksel özellikler, inançlar, alınan onaylar; şatafatıyla yaşam enerjisinden uzaklaştırıyor. Doğrular belirliyoruz, olmazsa olmazlar. Onlar için yaşıyoruz.

Tüm ihtiyaç ve rezilliğiyle hayatın tartışılmaz sadece iki gerçeği var.

Benim ilk gerçeğim, güneşin kendini cömertçe sunduğu bir günde doğduğum, ikincisi de bilmediğim bir gün öleceğim. Bunun dışında kalan kocaman bilinmezlik.

Hayatın anlamı diye bir şey yok, hayat var. Nasıl yaşanacak kararı var.

Yaşamın tüm zenginliğini arıyorum ve içinde nasıl yer almak istiyorsam, hatlarını çiziyorum. Hiçlik içinde anlam kazanmaya çalışıp varlık onayı peşinde koşmak yerine yaşıyorum.

Halen ilerliyorum.

Bana kalan kaç günüm varsa, tutku ile sarılıyorum. Tutkuma sarılıyorum ve bilinmezliklere usanmadan yelken açıyorum.

İstanbul

MERKEZDEKİ FİKİR

“Ben buradayım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba” diye okuyucusuna seslenen Oğuz Atay’ın öykü kitabının son sayfasını kapattım. Oğuz Atay, şimdilerde yeni yazarların kitaplarının yayımlanma kararının sosyal medyada sahip oldukları takipçi sayısı dikkate alınarak verildiği gerçeğini bilseydi kapitalizme şöyle okkalı bir selam gönderirdi. Fenomenseniz bütün kapıları açan maymuncuğu elinizde tutuyorsunuz tebrik ederim.

Ümidimi kaybetmeyip bir yerden başlamalıyım. Aylardır yazarlık atölyesine devam ediyordum. Kafamda bir hikâye vardı. Polisiye bir öykü yazma düşüncesiyle heyecanlandım. “Merkezdeki fikir ne olmalı?” sorusuna cevap ararken “Herkes bir gün katil olabilir,” cümlesini yazıverdim. Neden olmasın? Denemeye değerdi. Karakterleri belirlemeye çalışırken Ahmet Ümit’in roman kahramanı komiser Nevzat ve Evgenya’nın sesleri kulağımın içini doldurmaya başladı. Evet, evet ben de bir cinayet bürosu ekibi kurmalıyım. İş arkadaşları arasında aşk klişe gibi görünse de sürükleyiciliği muhakkaktı.

Şema çizip karakterleri belirledim. Okuduğum yaratıcı yazarlık kitaplarına göz attım. Protogonist kim olacak, antogonist ana karakterimizi nasıl dönüştürecek? Mekân, zaman, bakış açısı haydi marş marş herkes görev başına. Her sahne için duyguyu yazmak şarttı. Bu bana her geri dönüşümde yeni sahne yazma kolaylığı verecekti. Hikâye yüz altmış sekiz kelime oldu bile. Bu benim lise yıllarımda yazdığım kompozisyon ödevlerine benzemese bari. Lise yıllarımda edebiyat hocam keşfetmişti yazmaya olan yatkınlığımı. Umarım yanılmamıştır.

Bilgisayarın başına oturdum. Yine komiser Nevzat gezinmeye başladı zihnimde. Kolaycılığa kaçmak olacaktı ama tecrübeli bir komiser ihtiyacı vardı. Adına Nevzat demesem de karakteri ona benzetsem kim anlayacak diye düşündüm. Yazmaya başladım. Bir anda Ahmet Ümit dikildi tepeme, sanırım onunkinden daha iyi bir hikâye çıkarmamdan korktu. “Ne bakıyorsun, sen buradayken yazamıyorum.” diye çıkıştım. Yanımdaki sandalyeyi aldı, bir metre kadar arkama çekip oturdu. “Sessizce oturuyorum yardıma ihtiyacın olursa buradayım.” dedi. “Ne yardımı?” diye biraz asabi başımı salladım. “Seni ben çağırmadım. Otur oturduğun yerde işime karışma.” diye tersledim.

-Kahve sever miydi acaba. Aman boş ver ben çağırmadım nasıl olsa.

Birinci bölümü o kadar hızlı bitirdim ki ben bile şaşırdım. On

yıl boyunca “Arka Sokaklar” izlemenin bana katkısı da bu olsa gerek diye düşünürken kafamı çevirdim. “Sahi bu arka sokakların senaryosunu da sen mi yazdın?” diyecektim, Ahmet Ümit gitmiş.

Kahveyi ocağa koymadın umarım kızım. Nasıl olsa birazdan kokusu gelir burnuna. Bizim baş komiser Salih de kahve sever olsun.

Beşinci bölüme geldiğimde heyecandan duyguyu kaybetmemek için daha hızlı klavyenin tuşlarına basmaya başladığımı fark ettim.

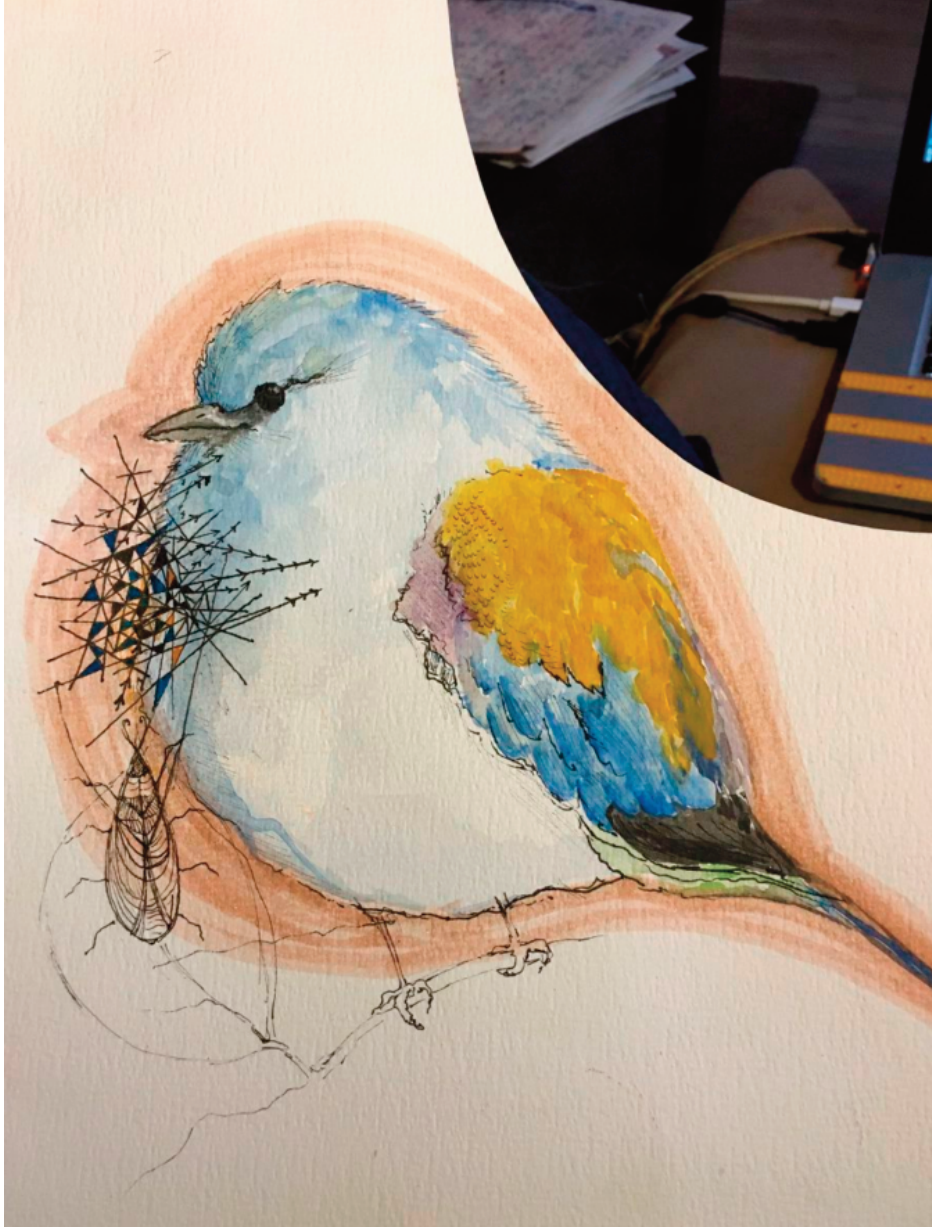
Hava griye çalmak üzereydi. Süleymaniye Camii avlusunda atılan iki el silah sesi şehrin gürültüsünü delip geçti. Avludakiler kendini yere fırlattı. Hiçbir şeyden habersiz avluyu dolduran ayakların gölgesi sağa sola kaçıştı. Bir mafya he saplaşmasının ortasında kalmışlardı. İzbandut gibi iki herifin leşi yere serilmişti. Bir haftadır enselerinde dolaşan polisler ne olduğunu anlayamadan göz açıp kapama süresinde olup bitti her şey. Baş komiser Salih öndeki ekip otosundan indi. Güvenlik şeridinin üstünden atlayarak iki cesedin başına dikildi. Küfredip yere tükürdü. Hazır olda duran komiser Atakan’ı “Hani enselerindeydiniz?” diye omzundan itti. Ambulans insan kalabalığını yara yara sokağın başına kadar geldi. Ekip telsizine eşkâli verilen iki şüphelinin Beyazıt’tan Kapalıçarşı istikametine doğru koştukları anonsu geçildi. Baş komiser Salih iki adamını maktullerin başına koyarak, telsizle tüm ekipleri Beyazıt, Kapalıçarşı, Gülhane, Sirkeci istikametine yönlendirip ara sokaklardan Beyazıt Meydanı’na ekibiyle beraber ulaştı. Eşkâle uygun iki zanlıyı Sultan Ahmet Meydanı’nda gördüler. Nefes nefese bir takip başladı. Havanın koyulaşmaya başlaması, insan kalabalığı, takibi zorlaştırıyordu. Zanlılar kalabalığı yara yara Sirkeci istikametine doğru koşmaya başladılar. Baş komiser Salih ara sokaklardaki ekipleri Gülhane Parkı girişine doğru yönlendirdi. Sirkeci istikametine ilerleyen tramvay zanlılarla polis ekiplerinin arasına girdi. Araları iyice açıldı. Zanlılar Gülhane Duşağı’na yanaşan tramvayın kabinlerinden birinin içine maymun gibi atlayıverdiler. Zanlıları gören baş komiser Salih de peşlerinden kendini içeri attı.

Sahne o kadar gerilimliydi ki; “Ahmet Ümit nereye kayboldun?” diye söylendim içimden. Klavyenin tuşları parmaklarımın altında çatlayacakmış gibi şakırdıyordu. Kovalama sahnesinin gerilimi içinde bir anda zihnî bir kargaşanın içine düştüm.

İki zanlı önde, baş komiser Salih arkalarında bilgisayar ekranından çalışma odamın içine düşüverdiler. Boyunlarında kafam kadar muska asılı siyah giyimli, gözleri sürmeli, elleri yaba gibi iki zebellah herif hemen toparlanıp ayağa kalktı. Komiser yuvarlandığı yerden silkelenerek doğruldu, hemen silahına sarıldı. Yarattığım karakterler kanlı canlı karşımdaydı. Adamların yakalanmasına daha iki bölüm vardı. Sirkeci durağında bitecek olan kovalamaca bizim evde sonlanmıştı. Usta yazarların “Bazen hikâyenin kontrolünü karakterler ele geçirir,” dedikleri şey bu muydu? Bu Ahmet Ümit’in başına gelmiş miydi? Gelse ne yapardı? İş çığırından çıkmış kontrol edilemez bir hâl almıştı.

Yüzünün sağ tarafında falçata izi olan zanlı boynuma yapıştı. Neye uğradığımı anlayamadan beni sürükleyerek arkadaşının yanına götürdü. Baş komiser silahını doğrulttu “Bırakın kadını!” dedi. Kapı çaldı.

Duvardaki saate baktım sekizi gösteriyordu. Eşimin gelme saatiydi. Bütün sorunum buymuş gibi bu adamların bizim evde ne işi var sorusuna vereceğim cevabı düşündüğümü fark ettim. İki kez daha kapı çaldıktan sonra ardından gelen anahtar şıkırtısının dikkatleri dağıttığını fark ettim. Anlık şaşkınlıklarından yararlanarak yanımda dikilen katilin beline soktuğu sustalıyı alıp beni tutan adamın kalbine olanca gücümle sapladım. Baş komiserin yanımdaki zebellahın alnına bir el ateş etmesiyle adam koca gövdeli bir ağaç gürültüsüyle yere devrildi. Yüzüm katilin kalbinden fışkıran kanla çamurlaştı. Adam can havliyle boğazımı daha çok sıktı, nefes alamıyordum. Baş komiser bir el de yüzünde falçata izi olan katilin kalbine ateş etti. Boynumu kollarının arasında çevirip kırmak isteğiyle son bir hamle yaptı. Adamın boşalan kollarının arasından süzülüp yere yığıldım.

ÖĞLEN ARASI 4

Gülara'ya Mektuplar

Gülara, kır çiçeğim! Salı günlerinin anlamını yitireceğim endişesi içerisindeyim. Bunun nedeni geçen hafta mektubundaki aksalıktan olsa gerek. Bu mevzu ya ayrıntılarıyla döneceğim. Yazacaklarım noktasında kalemin en az benim kadar heyecanlı. Nesnelere anlam yüklememi eleştiriyor olsan da bu konuda seninle aynı fikre sahip olmadığımızı biliyorsun. Duvara asılı, görüş alanımdan bir an olsun çıkarmak istemediğim portren olmasa hangi ışık aydınlatabilirdi fersiz odalarımı?

Yazma meselesine dönecek olursak sözcüklerim kalemin gücüne yetişemiyor. Yazacaklarımı unutuyorum, geç kalıyorum bir bakıma. Hafızamda oluşan çalkantıyla beraber, mürekkebin akıntısına kapılıyorum. Kelimelerim gelişigüzel çıkıyor ağızımdan, üzerinde düşünme fırsatı tanımıyor kalemim.

Umarım aceleyle yazılmış satırlarda canını sıkacak bir sözcük kullanmamış olurum. Seni incitmek, göçmen bir kuşun kanadını kırmakla aynı şey nihayetinde. Göç felsefesini anlamıyor olsam da daha doğrusu felsefeden hazzetmem de söz konusu kuşlar ve sen olunca sofist kesilirim. O vakit hangi bilgin susturabilir? Zihnime yıldırım hızında düşen sözcüklere karşı koyma cesaretini kim gösterebilir? Doğrusu canımın içi, ivedi bir eylemin beni etkisi altına alması olacak şey değil. Aceleciliğime

şaşırmadığını seziyorum. Her daim zamanım gerisinden geldiğimi, bir kereye mahsus vakit konusunda seni yanıltmadığımı iddia edebilirsin. Hayır, kırılacak değilim, eleştirmek doğal hakkın. Kendine geç kalmış biri başkalarına yetiştirilebilir mi? Fakat güz çiçeğim inan bana aksilikler bir an olsun bırakmıyor peşimi. Saati yedi çeyreğe kuruyorum. Nihayetinde insanım, Ahmet Bey'in bakışlarında küçülmek, görmezden gelmek kolay değil elbette. Gel gör ki servis hakkım olan beş dakikayı esirgiliyor benden. Kapiya indiğimde, köşeyi dönmüş oluyor. Bu bir rastlantı olsa gerek.

Can dostum, bir haftadır senden haber alamıyor oluşum benim açımdan nereden geldiği belirsiz bir felakete sürükliyor beni. Bunu başka türlü açıklamaya gücüm yetmiyor. Severek içtiğim çaylar acı bir tat bırakıyor ağızda. Her daim aynı fırından aldığım ekmekler çabuk bayatlar oldu. Fazla maya konulmuş olsa gerek. Evet, evet mutlak öyle. Bak, bazı yargılar nasıl da kesinlik kazanıyor gözümde. Tabi ya doktorun sayesinde. Hani portakallar henüz oluştuğunda ağızda bıraktığı buruk tadı bilirsin. Durumum tam da bundan ibaret. Uzun lafın kisası ki ben bunu beceremem, senden haber alamıyor oluşum hareketlerime sirayet etti. Haysuz, çekilmez adama dönüştüm. Şimdi bu mevzuyu karşılıklı konuşma fırsatı bulmuş olsak kahkahaların düşüncelerini ele verecek. Fakat canımın içi, Kafka'nın böceğe dönüştüğü gerçeği seni bu denli etkilemişken benim kendi di-

şima çıkmamın neresi gülünç. Seni bu denli eğlendiren nedir? Hayır, elbette gücenecek değilim...

Bu satırları okuduğunda dudak altından güldüğünü hissediyor olacağım. İkimiz de biliyoruz duygularını açığa vurmayı sevmediğini. Buna gülüşün de dahil. Bu arada işlerimi azalttım, odamda asimetrik duran tek şey askılıkta görevine dönmeyi bekleyen fularım. Hakkımda çıkan dedikodulardan sebep(çakma solcu) takmadığım gelmesin aklına. Kaybettiğim, nerede dördüğümü bilmediğim kimliğimi bulmak üzereyken kimin ne düşündüğünün ne önemi var?

Ah! Güz çiçeğim, şimdi her şeyi elim tersiyle itip (memurlukta derece atlamakta dahil) Akdeniz'in portakal çiçekleriyle bezendiği şu mevsimde yanında olmayı yeğlerim. Fakat maskeler, mesafeler... Odamdaki dosyaların renklerine, amaçlarına göre dizilmiş olması Ahmet Bey'i şaşırtmış olmalı. Bakışları ibadethanenin sükun bulmuş renkleri kadar ferah. Zihnimde bir şeyleri düzene koydum derken, geciken mektubun işleri büsbütün çıkmaza soktu.

Geçen hafta mesai bitimini sabırsızlıkla bekledim, her şeyi öne alma arzusu oluştu benliğimde. Vakit uzadıkça haziran günlerinin geçmek bilmeyen ikindisine kondu. Şimdi yüreğim serçeninkinden ürkek. Şu zaman denilen şeyle bir kereye mahsus kesişmez miydi yollarımız?

Yine kendimi tanımakta zorlandığım bir anın çıkmazı içindeyim. Hayatımda hızlı gelişen zıtlıkları kabullenmek hiç de kolay olmadı.

Canımın içi, gülüşünle ruhumu aydınlatan yüce gönüllüm. Saatin beşe vurmasıyla dışarı attım kendimi. Postaneye vardığımda kapanmak üzereydi. Neyse ki maruzatımı bildirmem uzun sürmedi. Sık karşılaşmamız, posta memurunun yüzünde hoşnutsuz bir ifade bırakmış olsa da durumu idare etmeye çalışıyor. Öyle görünüyor en azından. Lakin sahte gülücüğü üzerinde her an yakalanacak çalıntı bir eşyadan farksız. Geciken mektubumun postaya takılıp kalabileceği ihtimali üzerinde durdu.

İnandım, bazı şeylere inanma ihtiyacı duyarsın. İhtiyaçlar hiyerarşisinde birinci basamak kadar hayati öneme sahiptir bu inanç.

Eve dönerken köşedeki eczaneye girdim. Amacım aspirin alıp çıkmaktı. Bu sıralar artan baş ağrılarımı iyi geliyor. Beni

anlıyor olmalı diyeceğim, fakat yukarda da belirttiğim gibi nesnelere anlam yüklememi eleştirecek, insan doğasına aykırı diyeceksin. Peki, düşüncelerini saygıyla karşılıyorum. Uzun yıllar devam eden dostluğumuzun sırrı bu değil midir?

Eczaneden çıkarken gözüm köşedeki rengârenk maskelere ilişti. Küçük şeylere büyük indirim yazıyordu. Bir tezatlık ki herkese bulaşır oldu.

Gömleklerimle bütünlük oluşturması açısından uygun renklerden aldım. Şimdi hayata renkli bakacağım birkaç yüzüm var ve elbette kişiye göre değişen...

Güz çiçeğim, öğlen arası, bana tanınan süre bitmek üzere. İstemeyerek yazıyorum son satırlarımı. Doktor görüşmemi haftaya ayrıntılarıyla yazacağım, ihmal ettiğim anlamına gelmesin. Sana verdiğim söz olmasa... Güzel bakan gözlerinden hasretle öperim.

IŞIK KORKUNÇ

MÜLTECİ

Bir mülteci gibi yaşamak
Hayattan sınır dışı edilmiş
Yersiz yurtsuz bir düzlemde
Kendi içine hapsedilmiş
Yaşamak bir mülteci gibi
Endişeli gelecekte
Geçmişin ağırlığı heybesinde
Omuzları dik durmak isterken

Bir yurtta olmak
Kokusunu alamamak kendi toprağının
Bir şehirde başka bir şehirli olmak
Hasretinden örülü tel örgülerin
Duvarlarında yüzleşmek geçmişle
Ufukta bekler gelecek hayalleri
Bir ovada denizde ya da tepede
Bir esinti giderse memleket özlemini

Dilerken öylesine siler hayat kendisinden izlerini
Bir mülteci insanlığın en ağır kederi
Hepimiz geçerken hayattan
Ezelden ebediyete
Hepimiz birer mülteciyiz
Mülteci bizleriz

KİTAP DEĞERLENDİRMESİ

John Berger, Jean Mohr. Talihli Bir Adam-Bir Köy Doktorunun Hikayesi. Agorakitaplığı no: 214. Çev.; Osman Akınhay. 2008.

“Talihli bir adam” isimli eser İngiltere kırsalında çalışan bir genel pratisyeni (aile hekimini) anlatır. Kendisi, kendisinden yardım bekleyen herkese hizmet eden bir hekimdir. Bu kitap ilk kez 1967 yılında basılır. Tıp otoriteleri ve okurları tarafından olumlu karşılanır. O dönemde kırsal bölgelerde zor koşullar altında verilen sağlık hizmetinin bir belleği niteliğindedir. Eser John Berger’in metni ve Jean Mohr’un fotoğraflarından oluşur. Kırsalda çalışan bir hekimin sosyolojik ve felsefi yansımalarını, kültürel ve entelektüel yoksunluğunu ve her şeye rağmen hekimliğin sürdürülmesine ilişkin güdülerini ele alır.

John Berger, Dr. Sassal’ı önce bir sağlık sorunu nedeniyle bir arkadaşı aracılığıyla tanır, sonra ise bu tanışıklık düzenli buluşmalara dönüşür. Dr. Sassal’ın bitmek bilmeyen bilgi ve deneyim açlığını keşfeder ve her gün muayene ettiği hastalarına karşı beslediği empatiyi görür. Dr. Sassal’ın evrensel hakikat arayışı ve hekimliği ile ilgili bir kitap hazırlamaya karar verir. Özveriyle ve cefakarca hastalarına ve cemiyetine hizmet veren bu hekimi ebedileştirmek için yola koyulur. Berger, bunun için metne fotoğraflarıyla katkıda bulunacak bir fotoğrafçıyı davet eder: John Mohr. John Mohr, o dönem Kızıl Haç ve Birleşmiş Milletlerin fotoğraflarını çeker.

Berger ve Mohr Dr. Sassal’ın daveti üzerine altı haftalığına kendisine misa-

fir olurlar. Dr. Sassal’ı gece gündüz, rutin ve gündelik hekimlik çalışmalarında izlerler. Hastaların onaylarını alıp, fotoğraflarlar. Dağda bayırda, acil serviste, muayenehanesinde izlenimlerini not alırlar ve sonra Cenevre’de bu çalışmayı yazmaya koyulurlar. Yazdıkları ile çekilen fotoğrafları karşılaştırdıklarında, birbirlerini tekrar ettiklerini anlarlar. Bu kitabı hazırlarken, iki ayrı kitabın ortaya çıktığını görürler, halbuki amaç bu değildir. Bu nedenle metin ve fotoğraflar yeniden seçilir ve düzenlenir. Ortaya yeni ve tek bir eser çıkarılır. “Fotoğraf ile metin arasında bir diyalog oluştu”. Böylece kitapta hem Dr. Sassal’ın hem de hastalarının duygu ve endişelerine karşılıklı yer verilir ve okurlarla duygusal bir etkileşim kurmak amaçlanır. Dr. Sassal’a kitabın taslağı danışıldığında, eseri küçük bazı düzeltmelerle kitabı onaylar.

Nisan 1967’de yayınlanan kitap sadece Dr. Sassal’ın ve hastalarının gündelik rutinlerini anlatmaz; severek ve tükenmeden yaptığı işin aslında kendisini nasıl yavaş yavaş kemirmeye başladığını gösterir. Dr. Sassal, ofisine gelen hastalara yetememekten korkuyordu ve hassas mizaca sahip bir hekimdi; ki daha sonra da bu görevin üstesinden gelemeyip, intihar etti. Çok sevdiği halde işi kendisini tüketmişti ve derin bir depresyona sokmuştu.

Kitabın içeriğinde ise önce Dr. Sassal’ın çalıştığı bölge ile ilgili bilgilere yer verilir, sonra bazı vaka örnekleri ile devam eder. Manzara fotoğrafları ile başlar. Ardından doktorun müdahalesine ilişkin sahnelerle devam eder.

Bu teknik kitap boyunca tekerrür eder. Bu sekanslarda yaşamların kurtarıldığı

manzaraların ardının her zaman huzurlu olmayabileceği, bazen de kazaların ya da hastalıkların gelişebileceği mesajı iletilir. Hastaları ise Dr. Sassal’ı bir çeşit katip ya da yazman olarak görürler, başlarına gelen her türlü fena şeyi kaydeden ve onlara müdahale eden kişidir.

Dolayısıyla yazar ve fotoğrafçı kendisini bu metaforik ortamda da izlemeyi sürdürürler. Teknik işlemleri gösterdikleri gibi, doktorun duygu ve tutkularını da belgelerler. Bazen de kendisini düşünürken, içine dönerken ve geçmişini değerlendirirken fotoğrafladılar.

Kitabın sonuna doğru ise kitabın odağı Dr. Sassal’ın içsel yolculuğundan çıkarak yaşadığı ve hizmet ettiği topluma olan katkılarına odaklanırlar. Katkısını ölçebilecek bir ortamın olmadığına karar verirler. İnsanlarının kıymetini bilmeyen bir toplum, Dr. Sassal’ın hakkını nasıl ödeyebilir? Kurtarılan bir yaşamın, dindirilen ağrının bedeli ödenebilir mi? Sonra yazar, hekimin sanatı ile sanatçının verdiği sanat eserlerini karşılaştırmaya çalışır. Ancak karşılaştırmaz, doktorun emeğine değer biçemez. Çünkü insanların en kutsal olan yaşamın paha biçilemez olduğunu görür.

Talihli bir adamdır Sassal, çünkü inandığı yolda ve bildiği gibi çalışmıştır. Bu eserin ilk yayınlanmasının üzerinden 54 yıl geçmiş olmasına rağmen, kırsalda çalışan hekimlerin kaderleri değişmemiştir. Hepsisi tefekkür içinde yollarını bulmaya çalışmaktadırlar.

BENİ YAKAN

Heybetli bir kule... Arkasında bir yangın var, uzakta. Dumanlar kulenin etrafına yayılmış.

Uzun bekleyişimin ardından yağmur da yağmadı. Uzaktan görünen ve dumanları şehrin üstüne çökmüş yangını benden başka kimse fark etmedi. Kıyafetim ne bahara uygundu ne de güze. Ama, rengi kor alevi, tam bir yangın yeri.

Büyük bir kasabadan aşağıya iniyordum, ovalardan. Ufak tepeyi aşım, arkama baktım. Sisler içinde, ölüm de gelip geçmişti. Sırada ne vardı?

Ben yangından kaçarken, Anna'nın kokusunu ve gözyaşlarını saçlarımda sakladım. O da yangından kaçıyordu, benim gibi.

Guiseppe ile yazın aramızda yaşananlar bu yangının kıvılcımı olabilir miydi? Hem annesi Anna'ya da bahsetmişti ve uçumuz de yanmıştık aynı kıvılcımla.

Bunlar geçerken aklımdan, kasaba tepenin gerisinde kalmıştı.

Şehrin her köşesine benzin döküp üstüne ateş yakmışçasına, vicdanım yangın yeri. Ah o yaz...

Araba yoktu. Anayoldan otostopla gidecektim.

Bir ölümün sonunda, bir doğumun başında olduğumu biliyordum. Ama bir türlü ne ölebiliyor ne de doğabiliyordum. En kötüsü de bu doğum sancısı. Önce çok yanmak gerek. Guiseppe'in özlemiyle. Şehri sarması gerek sonra bu yangının, kulelerin yıkılması. Belli ki yağmur sonra yağacak, doğumdan sonra. Toprağı yıkayıp, beni arındıracak.

Bir araba geçti caddeden ama ben çok sonra fark ettim.

Bekleyiş'ten...

ALİSA VERA

Anlamlar

Sesin

Düşen

Anlam

Görmedim vurduğunda,

Düşmedim duyduğumda.

Anlamlar aklımda salıncakta

El sallıyordu tüm parlaklığıyla.

Ki gerçeklerdi onlar;

Kelimelerin değildi aklımda sallanan,

Gerçek bir yok oluştu

Kendini asan insan.

Çırpındıkça sallanan,

Varolmaya çırpınan hokkabazın karşısında

Dalgayla dümbelek çalan.

KELİME GÜNLÜĞÜ (II)

Gelecekte insanlık çok az kelimeyle konuşacaktı. Bütün uzun cümleler unutulacaktı.

Bu distopik bir öykünün başlangıcı değil elbet.

Biz yine de o güne kadar kaybolan, yanlış kullanılan ve unutulmuş kelimeleri aramaya ve onların gizemli anlamlarını bulmaya devam edelim.

Hayal

Madem bir hayalle başladık söze. Devam edelim aramaya ve bulmaya hayalin anlamını. Hayal miydi, hülya mıydı? Yoksa korkunç hayal anlamına gelen heyula mı?

En iyisi Haydar Ergülen'in *Derdini Anlatamayanlar İçin Ansiklopedi'sine* bir kulak verelim:

"Hayal; var eden çekirdek, eyleten fikir, sürdüren ısınlık, dönüştüren enerji, özgürleştiren farklılık, kavuşturan sakinlik, duyumsatan gerçeklik ve gerçekleşen duyumsamadır. Hayal'i oluşturan bilinç, bilinçaltına muhalif bir durumu öngörmez. Tam tersine, bilinçaltından çalınmaya değer bulunduğu kıymetli evrakı titizlikle alan bir hırsızın durumu, bu konuda iyi bir örnek sayılabilir."

Yazımıza unutulmuş bir kelimeyle devam ediyoruz.

Şemsiper

Şems Arapça kökenli ve güneş anlamındadır. Siper ise korunulan, saklanı-

lan yer demektir. Şemsiper ise güneşlik ya da güneşten koruyan şapka anlamında kullanılmış.

Sait Faik'in *Öyle Bir Hikaye'sinde* bakınız nasıl geçiyor bu sözcük:

"Gözlerini lise kasketinin şemsiperine dikip:

-Yapma bir daha delikanlı demişti."

Şoson

Şoson Fransızca *chausson* sözcüğünden dilimize gelmiş.

Chaussure: Ayakkabı

Chausser: Ayakkabı giydirmek

Kumaş veya ince deriden, çoğunlukla düz topuklu, ayağı bütünüyle saran ayakkabı anlamında kullanılıyor.

Ziya Osman Saba'nın *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi'ne* bir bakalım:

"Cahit Sıtkı'nın, bir şiirinde "gün hazinesi" dediği bacaklarını uzun konçlu şosonlarda hapsedmiş bir ömür hazinesi genç kızlar var."

Çavlan

Çavlan kelimesi çağla'dan türetilmiş.

Şelale, çağlayan anlamında.

Yaşar Kemal'den bir örnek:

"Bebesinin üstünü bir altın bulut örttü. Beşikle birlikte, dağlarca, çavlanlarca, ovalarca aktı altın bulut."

Başo'dan bir haiku'da şu şekilde geçiyor:

"Peşpeşe düşer
dağgülü yaprakları
çavlan sesiyle"

Anadolu

Orta Yunanca *Anatolía* "Doğu ülkesi, Ege'nin doğu kıyısı ile Fırat nehri arasındaki ülke" sözcüğünden alıntıdır.

Eski Yunanca *anatolē* 1. kalkış, doğuş, özellikle güneşin doğuşu, 2. doğu, 3. Ege'nin doğusu" sözcüğünden türetilmiştir. Eski Yunanca *anatellō* "doğmak, çıkmak" fiilinden türetilmiştir.

Nermi Uygur *Dilin Gücü'nde* şöyle yazar bu konuda:

"... salt arı dilleri dinlersek: nice yüzyıllardan beri Türklerin yurdu olan bölgenin adını, *Anadolu* sözcüğünü Türkçe diye sayamayız.; çünkü *Anadolu'nun* aslı *Anatole* Yunanca bir sözcüktür."

YALNIZLAR ARASINDA

Kitaplar arasındaki yolculuğumdayım. Farklı kıyılara çıkarıyorlar beni. Sonra tekrar başka kıyılara... Kendimi başka-larının yalnızlığında görmek istiyorum. El yazılarında, defterlerde. Kitaplara konu olmuş konularda, biçimlerinde... Yalnızlık adalarında bir Robinson Crouse. Sessizliğinde kendi çılgılığını du-yan. Dostlar sofrasında ben. "... Kendi-mizi pek yalnız hissetmeyiz o zaman," demişti Murathan Mungan. Haklıydı. Hele ki cömertse, yüreği genişse o sof-ra sahibinin. Yazıyorum. Duygunun yo-ğunluğunu kâğıda dökmenin zorluğunu bilerek. Yine de yazıda var olabil-mek sevinci içimi kaplıyor. Kendimle karşılaşmak istiyorum okurken, yazar-ken içimdekine dokunmak... Okuma-nın uçurumuna bırakıp kendimi yaz-manın kollarına düşmek değil midir bu? Bu yolculuk? Rilke'nin adasında-ydım. Thomas Mann'ın. Montaigne'ye

uğradım. Spinoza'ya... Wagner'in mü-zîğinde son haftalarda... Dil bilmenin, dostum dediğini daha iyi anlayabilme-nin anahtarı olduğunu bilerek. Sevmek anlamaktan geçmiyor muydu, dilini bil-mekten? Yazarlarım dediğini, dostum dediğini anlamaktan? Aynı dili konuş-mak.. Dilini anlamak. Rilke'nin çiçek-leri, yaprakları defterinin arasında ku-ruttuğunu görünce gülümsedim. Mal-te Laurids Brigge notlarının arasınday-dı. Ne tanıdık. Kim bilir hatırası ne? Gri siyah mürekkep kullanarak 1902 ajan-dasını günlük gibi kullanması. Wester-wede ve sonrasında 26 Ağustos ile başlayan Paris'teki günleri yer yer günce. Kısa cümlelerle not almış, in-sanlara, doğaya ve kendine dair göz-lemelerini yazmış, yarım kalan cümleleri ile doldurulmamış sayfalarda kendine has üslubuyla. Paris'te hayatın zorlu-ğunun onu ürkütmesi... Malte'nin do-

ğuşundan önceki gün batımları değil de ne? Benim tercihim mavidir mürek-kepte. Farklılıkları kabul etmekten geç-mez miydi dostluk? Nasıl da karalamış Malte'yi kâğıda dökerken. Çizmiş üs-tünü cümlelerinin, paragrafları çıkart-mış, kelimeleri düzeltmiş. Yazarken "silgi" kullanmış. Her şeyi tek bir def-tere yazarak. Üstelik 14,4 x 8,2 cm. lik defterine... Yazdığını karalamak, sil-mekti yazmak... Yerinde ve vaktinde düzeltmelerle... Dostlar arasında anla-tılanlar, yalnızlar arasında kalan... Ben-de. Onu okuyup anlayabilende. Her birimiz gibi, okunup anlaşılmayı bekle-mekte. Evet, sevgiyle... Sevmeyi bil-mekte.

Bitmeyen Son

Bakıyorum.
İçime damlayan sıcaklığına.
Hiç bitmeyen dokunuşlarına.
Eriyorum.
Yokluğumda varlığına tutunarak.
Saymadım. Bu kaçınıcı?
Bilinmez...
Yürüyorum.
Uzaklaşma.
Nasıl durabilirim? Gücüm var mı?
Beni içimden çekip alan!
Uçurumunun doruklarına çıkmak,
ruhumun rüzgarını estirir mi?
Yağmurla gelene...

Bekliyorum.
Sensizliğimde doğmayan güneşimi.
Sonu gelmeyen karanlığımlı.
Yalnızlığım.
Bile bile gülüşü solan yüzümde.
Üşüyen tenim.
Gözlerimi kapatıyorum güzelliğinde.
Çevirme başını! Alma ateşini!
Gideceksin. Gitme!
Ne ben kalırım, ne de sen bende...

EBRU ATAMAN
Darmstadt, Şubat 2021

ACININ ANLAMINI KAVRAMAK

Ç oğumuzun hayatında yaşamın anlamını sorguladığımız dönemler olmuştur. Kafamız karışık aklımız ve vicdanımız birbirine dolandığında ya da arafta kalıp bocaladığımız zamanlarda, kitaplar muhteşem kılavuz niteliğinde kaynaklardır. Düşünsel kitaplar insanların zihnine tohumlar eker ve zihinsel donanımlarına uygun olan değişik filizler yeşertir.

Eğer yaşamda bir anlam varsa acıda da bir anlam vardır. Spinoza, “Acı duygusuna ilişkin net ve kesin bir tablo oluşturduğumuz an acı olmaktan çıkar,” diyerek yaşama ilişkin temel algımızın bu çerçevede olması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu algı; bilinçli adanmışlık duygusuyla bağlı olduğumuz kişiler, canlılar ve değerler için geçerlidir.

Nietzsche ise, yaşamak için bir nedeni olan kişinin her acıya dayanacağı ve öldürmeyen acının ise hayata güç katacağı öngörüsünü dile getirmiştir. Hepimizin hayatında fonda farklı tonlarda acı vardır, güzellikler ise aralara serpiştirilmiş gibi yaşanır.

Beklenmedik bir anda ortaya çıkarak hepimizin hayatını etkileyen pandemi gerçeği bu anlamda çok kıymetli bir uyarı oldu. Hepimiz önce biraz durup içimize döndük, yavaşladık ve hayatın gerçeğini, değerlerimizi ve beklentilerimizi yeniden gözden geçirip sorgulamak ihtiyacı duyduk. Pek çok yaşam tarzının savruldukları yerlerden eski konumlarına dönemeyeceği gerçeğini de kabullendik.

Bu felaketle kişisel ve bütünsel ölçekte mücadele ederken hayatımızın amacını ve acının bize yansıyan anlamını da yeniden keşfetmemiz gerektiğini de hatırladık.

Dr. Viktor Frankl, *‘İnsanın Anlam Arayışı’* kitabında, acı çeken erdemli insanların bu acılardan anlamlar çıkartarak hayatlarının amacını bulacakları bir keşif yolculuğundan bahsediyor. Auschwitz toplama kampında yaşarken gözledikleri, kurucusu olduğu ‘logoterapi’ yönteminin temellerin oluşturan fikirleri de yeşertiyor.

Echart Tolle, *‘Şimdinin Gücü’* kitabında, acının olumsuz etkilerinden kaçınmanın bir yolu olarak şimdiki anın içinde kalmaya vurgu yapıyor.

Thich Nhat Hanh ise, *‘Buda’nın Öğretileri’* kitabında acı çekmenin doğasındaki rahatlatan bilgeliği ve onun şefkat ve sevgi yaratmadaki rolünü şiirsel, duru bir dille anlatıyor.

Kadim öğretilere göre olayların duygusal yükü yoktur. Kişilere veya olaylara anlam yükleyen insanlardır ve yaşam zıtların ritmidir. Her şey zıddını barındırır. Hastalıklar şifaya, felaketler de daha iyi şartlara evrilir. Yaşanan her acının çözümünü de içerdiğini ve insanlığın gelişimine hizmet ettiğini hatırlayarak yol almamız, diye düşünüyorum.

NEŞE ATACI

DEM VURMANIN SIRASI!

Kaç sene geçti saymadım..
Salınarak yürüyorum bıraktığım o koridorlarda
Duvarların dili olsa da konuşsa
Getirse o beni bugüne
Şaşırp dursam kendime!
Nasıl da büyümüşüm kendimle dövüşe dövüşe

Bir başka yürüyorum aynı koridorlarda
Geçmişin gölgesinde geçiyor gün
Yarın gülüyor gizlice yüzüme
Daha başka ne olabilir ki benden
Bilmiyorum desem! ciddiğim ben.

SEMA ESEN

İMZA

Fırlatıp attın beni!
Saf rüyalarımından...
Düştüm de yine,
Öpmedi yüzüm o tecrübeleri!
Yürüdüm gittim yapışsa da,
Duyguların izleri...

Sen bekle!
Güvenme yerkabuğuna...
Bana benzeyecek bir sonu var onun da...
Yolum yollarına karışacak,
Çiğnediğim yüzündeki imza,
Bil ki benden olacak!

Çaresiyok!
Böleceğim,
Yırtacağım iyimserliği...
Sıradan başlayıp, bin bir süratle,
Dağıtacağım dünya seni!

Çekil karşımdan!
Anlasana!
Yok işte gidişimin bitişi...
Dirensen de yapacağım,
İlla üstüne çizeceğim kaderimi!

FATİH ARPAT

YORGUNUZ KAPTAN

Yorulmadık mı acaba
Şapkalı a?

İnsanlık olarak
Hadi geniş çap

Toplumsal olarak çanak
Bireysel çorap

Çorap olmaktan
Kokmaktan koyuna
Yorulmadık mı?

Başımıza diktiği mizahi
Heykellerin
Ahkamından
K'dan sonraki a şapkalı
Yorulmadık mı?

Kışın patik
Yazın lastik
bir beygir ayağında

Nal niyetine
Bal çalınarak ağzımıza
Nar taneleri kaygılar
Dökülmekten çanağa
Midesi geniş bir ağza
Kan olmaktan
Yorulmadık mı
Bıkmadık mı

Hep bana
Rab ben haşaa
Yat aşşaa

Para uşşaa
Naçar atında
Eyer kuşşaa
Diye yüzümüze
Koca meydanlarda
Koca ayaklarla dikilen
Kardan kudretli Kayın/Sayın
Ağaçlarına
Katlanmaktan
Ve susmaktan

Yeter ula
Yok öyle yağma
Sen fukara
Ben fukara
Ben fukara isem
Sen de fukara
Diyen
Dallarını üzerine üzerine
süren
Alttan gizlice tek top ağacın
Suyunu içen
Fazlasını haktır
Halktır
Müstehaktır
Sökerek kendine
Fistan biçen
Çam
Kayın
Meşe
Ağaçları kadar
Orman kadar olamadık mı?

Olamadıysak
Yorgunluğumuz deme
Ne alaka?

Kesker alaka
Ne ala Alaska
Ala'daki a'lar
Şapkalı bu arada

Küresel ısın
Ma!

Yorulduk mu?

"Yoruldun maraba!"

Bir çifte at
Çorap misali
Ekşi olur zerdali
Sonrası sodbrennen
Ver der veremem
Demedi deme!
Yediğin piriler...

Şu iç

İçin serinler

Ne kadar yorulduysan
O.K.
Güneşli günler
Yakındır
Te
Cetvel...

El
Bir elin de sesi var
Şıklatıyoruz
Baş parmak
Orta parmağa
Sertçe sürtünce
İşaret
Parmağına
Kavuşmadan önce

Şıkkk
Ses var
Oynayalım
Şık adım
Şık adım...

Edebiyat Daima

edebiyat | kültür | sanat

Ahmet Karacan
Barış Erdoğan
Buket Uçar
Çetin Tokay
Elçin Sevgi Suçin
Emel Koşar
Emine Gündüz Menteş
Ercan Sağlam
Ersin Kartal
Esmâ Erdoğan Ayçiçek
Feyza Ay
Güven Adıgüzel
Hatice Tarkan Doğanay
Hatice Yıldırım
Haydar Ergülen
Hüseyin Kılıç
Işık Sungurlar
İbrahim Halil Çelik
İlhan Kemal
İsmail Kılıç
John Donne
Lale Şeyda Gülsoy
Muhammet Erdevir
Murat Serdar Çakıroğlu
Numan Altuğ Öksüz
Okan Alay
Özkan Kaya
Reşit Güngör Kalkan
Saniye Kısakürek
Segâh Gümüş
Serap Yalçın Pamuk
Sibel Mayo
Sibel Ünal
Sohrab Sepehri
Suzan Yörük
Şule Hatipoğlu
Tamer Sağcan
W. Bahadır Bayrıl
William Wordsworth
Zeliha Aypek
Zübeyde Güllüce

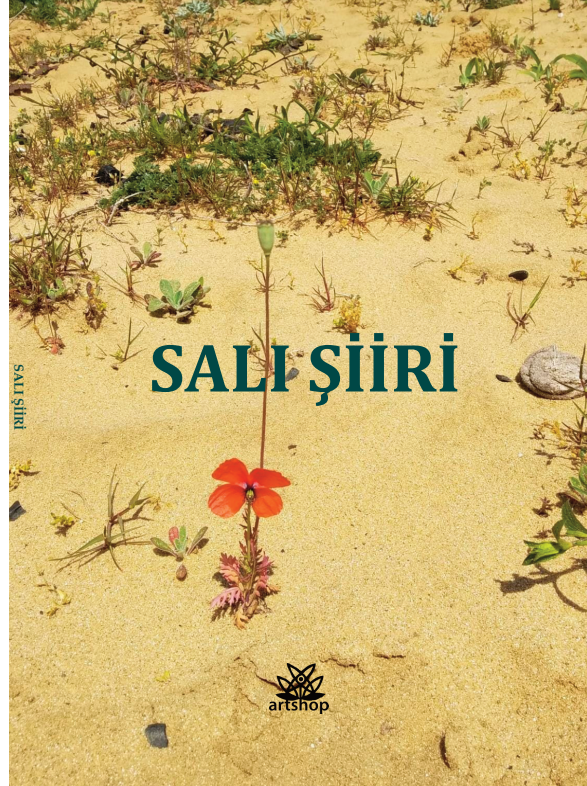
Bahar Seçkisi
Nisan 2021
Kıtap 1

YAYIN KURULU ÜYEMİZ MUHAMMET ERDEVİR DERGİNİN GENEL YAYIN YÖNETMENİDİR.

* The Life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman (Page 206) – Laurence Sterne

20 TL

BUTİK GLOBAL KATILIMCILARINDAN SANİYE KISAKÜREK, SEVDA AKDAĞ, A. SELİM O. FULYA EYİLİK, ZEYNEP YOLCU VE DÖRT ŞİİR SEVERİN ORTAKLAŞA ÇIKARDIĞI BİR YILLIK ÇALIŞMANIN ÜRÜNÜ OLAN ŞİİR KİTABIDIR.

